

VNF

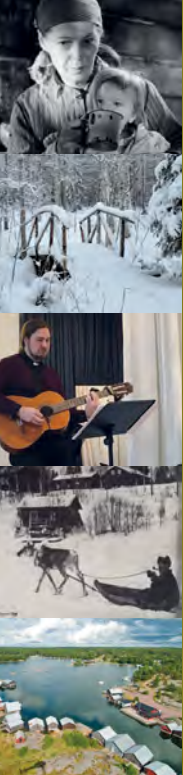
2019

aviisi

1

VERENIGING NEDERLAND-FINLAND
ALANKOMAAT-SUOMI YHDISTYS

Inhoud

Van het bestuur	3
Uitnodiging Algemene Ledenvergadering 2019	6
Lezing Finoegristiek en de Finoegriscie talen	8
De Finse Vrouwen Dagen in Nederland op 6-7 april	9
De Magie van de Finse Nacht	12
Ilmari Kianto	18
Winter in Pertteli	29
Vragen over Finse taal of cultuur?	30
Column: Een soepzooitje?	31
De Ålandkwestie	34
Vertalingen van na 1990	47
Literaire expedities naar het gedroomde Noorden	54
Column: Twijfel	57
Een Finse kerstmaand	60

Colofon

Jaargang 28 (2019), nummer 1

De Vereniging Nederland-Finland werd opgericht op 27 oktober 1923. Aviiisi is het officiële magazine van de vereniging en verschijnt vijf keer per jaar. Leden van de vereniging ontvangen Aviiisi gratis.

Redactie

Daniël Loos
Minna Rätty (Fins)
aviisi@vnf.nu

Eindverantwoording

het bestuur
Daniël Loos,
info@bureaucontrapunt.nl

Drukwerk

ASB drukwerkbegeleiding

Opplage 565

ISSN 1566-8542

Kopij

Kopij voor de volgende Aviiisi (2019-2) kan per e-mail voor 3 maart 2019 aan de redactie gezonden worden: aviisi@vnf.nu.

Kopij graag als Word-document aanleveren. Beelden graag los bijleveren, in de hoogst beschikbare kwaliteit. Veel of grote bestanden liefst via www.wetransfer.com

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen in Aviiisi die door derden geschreven zijn, ligt bij de betreffende auteurs.

De redactie van Aviiisi behoudt zich het recht voor artikelen in te korten of niet te plaatsen.

Ledenadministratie & secretariaat
Gerard Rijerse, info@vnf.nu

Bestuur Vereniging Nederland-Finland

Voorzitter
Rune Frants, rune.frants@vnf.nu
Penningmeester
Marco Blankestijn, penningmeester@vnf.nu
Webmaster
Willem Mulder, willem.mulder@vnf.nu
Secretaris
Gerard Rijerse, info@vnf.nu
Bestuurslid
Anna Schoemakers
Bestuurslid
Mervi Lepistö

Erelid

mw. Päivi Kaukoranta, Ambassadeur van Finland
Jacques Groenendijk

Bankrekening vereniging

NL 39 ABNA 0549 2867 05 te Den Haag

Beste lezers,

Temidden van een grote stroom slechte nieuwsberichten begint 2019 voor Finland met een ontzettend mooi bericht. Finland is tijdens het World Economic Forum uitgeroepen tot nummer 1 land in de

lijst van de 'Good Country Index'. Landen in deze lijst worden vergeleken op de bijdrage van het land aan het welzijn van haar mensen, zonder hierbij de planeet te schaden. Dit betekent dus dat Finland vergeleken met alle andere landen op de wereld, verhoudingsgewijs, de beste bijdrage levert op welvaart en welzijn in balans met de natuur en het klimaat. Gegevens over gelijkheid, gezondheid, cultuur, onderwijs en wetenschap, vrede en veiligheid bepalen je plek op de lijst. Deze lijst is niet bedoeld om te moraliseren, of om met een vingertje te wijzen, wel om te laten zien dat landen zich kunnen organiseren zodat ze bijdragen aan een goed leven voor mensen die in het land wonen, zonder negatieve effecten op mensen in andere landen, of schade aan onze

Anna Schoemakers

Hyvät jukijat,

Keskellä huonojen uutisten tulvaa alkaa vuosi 2019 Suomelle erittäin hyvällä uutisella. Suomi on World Economic Forum'issa julistettu ykköseksi 'Good Country Index' listalla. Maita tällä listalla vertaillaan sillä tuella, jonka maa

antaa kansalaistensa hyvinvoinnille, vahingoittamatta sillä planeettaamme. Tämä tarkoittaa siis, että Suomi verrattuna maailman kaikkiin muihin maihin, suhteellisesti, antaa parhaan tuen vauraudelle ja hyvinvoinnille tasapainossa

Overall	Science & Technology (Global Contribution)	Culture (Global Contribution)	International Peace & Security (Global Contribution)	World Order (Global Contribution)	Planet & Climate (Global Contribution)	Prosperity & Equality (Global Contribution)	Health & Wellbeing (Global Contribution)
1 Finland	19	20	51	8	8	2	13
2 Ireland	48	9	4	19	27	6	8
3 Sweden	16	3	55	21	2	27	2
4 Germany	23	14	47	14	8	28	14
5 Denmark	4	6	88	6	12	3	5
6 Switzerland	17	3	66	16	2	28	6
7 Norway	37	25	50	5	14	16	3
8 France	26	12	42	16	16	15	21
9 Spain	48	22	23	17	16	9	23
10 Canada	25	28	60	13	17	29	4

luonnon ja ilmaston kanssa. Tiedot tasavasta, terveydestä, kulttuurista, koulutuksesta, tieteestä, rauhasta ja turvallisuudesta määräävät sijoituksen listalla. Tämän listan ei ole tarkoitus moralisoida tai näyttää sormella, vaan näyttää, että maat voivat järjestää asiat siten, että ne tukevat ihmisten hyvää elämää ilman negatiivisia vaikutuksia ihmisiin muissa maissa tai vahingoittaa meidän hienoa sinivihreätä planeettaamme. Hyvästä koulusysteemistään Suomi esimerkiksi on usein uutisissa. Suomen tämänvuotinen EU:n puheenjohtajuus (alkaen 1. heinäkuuta) tarjoaa hyvän mahdollisuuden vielä enemmän inspiroida muita Euroopan maita. Ja kenties muut maat ottavat Suomen mukaan oppaaksi jollakin muista aloista.

prachtige blauwgroene planeet. Voor het goede onderwijs systeem komt Finland bijvoorbeeld regelmatig in het nieuws. Dat Finland dit jaar (vanaf 1 juli) het voorzitterschap van de EU heeft, biedt een mooie kans om andere landen in Europa nog meer te inspireren. En wie weet laten andere landen zich ook door Finland meenemen als gids land op één van andere onderwerpen.

Ik wens u namens het bestuur van onze vereniging een mooi jaar toe! Hopelijk bent u in de gelegenheid om hier in Nederland te genieten van de Finse kunst en cultuur of dit jaar weer eens het mooie Finland te bezoeken.

Anna Schoemakers

Toivotan teille yhdistyksemme johtokunnan nimissä hyvää alkanutta vuotta! Toivottavasti teillä on täällä Alankomaisissa mahdollisuus nauttia suomalaisesta taiteesta ja kulttuurista, tai tänä vuonna taas kerran viettää lomaa kauniissa Suomessa.

Anna Schoemakers
Käännös: Pirkko van Bruggen

Datum, tijd	Evenement	Locatie, adres
5-14 maart	De magie van de Finse nacht - Koormuziek 'Meesters en gezellen 2019' o.a. Sibelius, Saariaho, Rautavaara - zie pagina 12 - www.tettix.nl	Amsterdam, Sneek, Nijmegen, Dalfsen, Ede
16 maart 19 uur	Fins Vrouwenkoor TAIKA o.l.v. Karla-Maria Toiviainen en Chorus Marinus Mannenkoor uit Finland o.l.v. Heikki Varis zingen samen Finse en Scandinavische muziek, Negro spirituals en de Finlandia van Sibelius www.taikachoir.nl	Houtrustkerk, Den Haag
19 maart 19 uur	De Finse alternatieve rockband Poets of the Fall brengt een unieke mix van pop, rock en metal poetsofthefall.com - www.melkweg.nl	De Melkweg, Amsterdam
24 maart 13.00 uur	Algemene ledenvergadering 2019 zie pagina 6 om 15 uur lezing Finoegriestiek en Finoegriscie talen - zie pagina 8	Residentie Ambassadeur, Den Haag
6-7 april	Finse vrouwendagen- Naisenpaivat zie pagina 9 info@naisenpaivat.nl	Hotel 't Speulderbos, Garderen
11-12 mei 10.00 - 17.00 uur	Scandinavië Markt Schokland Gezellige markt met producten en diensten uit Scandinavië. VNF is present. www.museumschokland.nl/agenda/	buitenterrein van Museum Schokland, Ens
17 & 19 mei	Sibelius Festival Finse volksmuziek & Sibelius kamermuziek, symfonieën en liederen met Pekka Kuusisto, viool, Heini Kärkkäinen, piano, Ilona Korhonen, zang, Pauliina Syrjälä, kantele, Rotterdams Philharmonisch Orkest o.l.v. Jukka Pekka Saraste, Helena Juntunen, sopraan www.rotterdamsphilharmonisch.nl - Meer info in Aviisi 2	De Doelen, Rotterdam
20 mei - 30 juni	De Finnen komen! Beeldende kunst uit Finland	Galerie bij de Boeken en DRU Cultuurfabriek, Ulft
24, 24, 26 mei	Huntenkunst 27 ^e editie van Huntenkunst met Finland als themaland Meer info in Aviisi 2	SSP-Hal, Ulft
26 mei	Lentefeest	Finland100 Park
22 juni	Juhannus	Finse Huis, Rotterdam

Opgeven voor deelname aan de activiteiten van de VNF via info@vnf.nu. Alankomaat-Suomi Yhdistyksen tapahtumiin ilmoittautumiset sähköpostiosoitteeseen info@vnf.nu.

www.vnf.nu

Poets of the fall in De Melkweg!

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering 2019

Het bestuur van de Vereniging Nederland-Finland nodigt alle leden van harte uit voor de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering (ALV) op zondag 24 maart a.s. De ALV wordt gehouden in de residentie van de ambassadeur, Van Hogenhoucklaan 52, 2596 TE Den Haag.

Leden die de vergadering willen bijwonen, wordt verzocht zich aan te melden bij de secretaris (info@vnf.nu). Dit in verband met de capaciteit van de residentie en de catering.

De vergadering begint om 13.00 uur.

De agenda is als volgt:

1. **Opening door voorzitter Rune Frants**
2. **Welkomstwoord door de Ambassadeur van Finland mw Päivi Kaukoranta**
3. **Mededelingen en ingekomen stukken**
4. **Goedkeuring van de notulen van de ALV d.d. 18 maart 2018**

De notulen zullen uiterlijk op 2 maart 2018 op onze website www.vnf.nu worden geplaatst.

5. **Jaarverslag van de secretaris over 2018.**

Het jaarverslag van de secretaris zal uiterlijk op 20 februari 2018 op onze website www.vnf.nu worden geplaatst.

6. **Financieel jaarverslag 2018 en begroting 2019 van de penningmeester**
7. **Verslag van de kascommissie over het jaar 2018**

8. **Benoeming van de kascommissie voor het jaar 2019**

9. **Bestuurszaken**

Samenstelling bestuur

Marco Blankestijn treedt af als penningmeester, maar blijft beschikbaar als adviseur. Een oproep voor nieuwe bestuursleden heeft twee kandidaten opgeleverd, mw. Heli Maquelin en Wouter Winkelman.

10. **Ledenwerving en ledencontact.**

Anna Schoemakers zal dit toelichten.

11. **Activiteitenplan 2019.**

Toelichting door de voorzitter

12. **Rondvraag en Sluiting**

15.00 uur: Lezing Finoegriskie en de Finoegriskie talen

Zondag 24 maart

13.00 uur

Residentie Ambassadeur

Van Hogenhoucklaan 52

2596 TE Den Haag

6

Kutsu vuoden 2019 yleiseen jäsenkokoukseen

Alankomaat-Suomi yhdistyksen johtokunta toivottaa jäsenensä tervetulleiksi vuotuisen yleiseen jäsenkokoukseen sunnuntaina 24. maaliskuuta. Kokous pidetään Suomen Alankomaiden suurlähettilään virka-asunnolla, jonka osoite on Van Hogenhoucklaan 52 Haagissa.

Koska tilaisuudessa on rajoitettu määrä paikkoja, sinne tulee ilmoittautua etukäteen lähettämällä e-meilin sihteerillemme osoitteeseen info@vnf.nu.

Yleinen jäsenkokous alkaa klo 13.00

Käsiteltävät asiat:

1. **Puheenjohtaja Rune Frants avaa kokouksen**
2. **Suomen suurlähettilään, Päivi Kaukorannan tervetuliaispuhe**
3. **Ilmoitusluontoiset ja jäsenten esittämät asiat**
4. **18. maaliskuuta 2018 pidetyn yleisen jäsenkokouksen pöytäkirjan hyväksyminen.**

Muistiinpanot ovat nähtävissä kotisivuillamme www.vnf.nu viimeistään 2. maaliskuuta 2018.

5. **Sihteerin vuoden 2018 vuosikertomus**

Sihteerin vuosikertomus on nähtävissä kotisivuillamme www.vnf.nu viimeistään 20. helmikuuta 2018.

6. **Vuoden 2018 vuosikertomus sekä rahastonhoitajan tekemä vuoden 2019 rahoitussuunnitelma**

7. **Tilintarkastajien vuoden 2018 vuosikertomus**

8. **Vuoden 2019 tilintarkastajien nimitys**

9. **Johtokunta-asiat**

Johtokunnan kokoonpano

Marco Blankestijn jättää rahastonhoitajan tehtävänsä, mutta on valmis toimimaan vielä neuvonantajana. Olemme saaneet kaksi uutta jäsen ehdokasta johtokuntaamme, Heli Maquelin ja Wouter Winkelmanin.

10. **Uusien jäsenten värväys ja nykyisten jäsenten informointi.**

Anna Schoemakers esittelee asian.

11. **Vuoden 2019 tapahtumakalenteri.**

Puheenjohtaja esittää asian.

12. **Mahdolliset muut ehdotukset kokoukselle ja kokouksen päättäminen.**

klo 15.00: Luento aiheesta "Suomalais-ugrilaisuus sekä suomalais-ugrilaiset kielet"

Sunnuntaina 24. maaliskuuta

klo. 13.00

Suurlähettilään virka-asunto

Van Hogenhoucklaan 52

2596 TE Den Haag

7

Lezing Finoegristiek en de Finoegriscle talen

Na de vergadering is er om 15.00 uur een lezing van Frans van Nes over Finoegristiek en de Finoegriscle talen. Frans van Nes (geb. 1969) is full time vertaler Estisch en Hongaars. Hij vertaalde samen met Jesse Nijmeijer *Tussen drie Plagen*, het magnum opus van de Estische schrijver Jaan Kross. Van deze vertaling is inmiddels de vierde druk verschenen.

Interesse in Estisch had Frans al, maar in Nederland was geen opleidingsmogelijkheid. Tijdens een verblijf in Hongarije is zijn interesse voor het Estisch versterkt en kon hij zich in die taal gaan verdiepen. Eerst in Budapest, later in Tartu in Estland. Behalve *De Kring van Mesmer (Mesmeri Ring)* van Kross vertaalde Frans van Nes ook *De bijen* van Meelis Friedenthal (*Mesilased*), gedichten en een toneelstuk uit het Estisch.

Het woongebied van de Finoegriscle volken is weergegeven op de bovenstaande kaart. In de harde praktijk worden de talen alleen positief in stand gehouden waar de taal de nationale taal is. Dat is het geval in Hongarije, Finland en Estland.

8

Suomalais-ugrilaisuus sekä suomalais-ugrilaiset kielet

Kokouksen päätyttyä klo 15.00 Frans van Nes pitää meille luennon jonka aiheena on "Suomalais-ugrilaisuus sekä suomalais-ugrilaiset kielet". Frans van Nes (1969) on ammatiltaan viron ja unkarin kielten kääntäjä. Hän on kääntänyt yhdessä Jesse Nijmeijerin kanssa virolaisen Jaan Krossin Uppiniskaisuuden kronikka -suurteoksen. Kirjasta on julkaistu hiljattain 4. painos.

Frans oli aina ollut kiinnostunut viron kielestä, mutta Alankomaissa sitä ei voinut opiskella. Hänen Unkarissa oleskelunsa aikana mielenkiinto viron kielteä kohtaan kasvoi entisestään ja Unkarissa sen opiskelu oli mahdollista. Niinpä hän aloitti kielten opiskelut Budapestissä ja myöhemmin hän siirtyi Viron Tarttoon. Mesmerin piirin lisäksi Van Kross käänsi myös virolaisen Meelis Friedenthalin romaanin *Mehiläiset* sekä useita runoja ja näytelmäteoksia.

Suomalais-ugrilaisten kansojen levinnäyskartalla. Käytännössä kieliä pidetään positiivisella tavalla yllä vain niillä alueilla, missä ne ovat virallisia kieliä. Näin on Unkarissa, Suomessa ja Virossa.

De Finse Vrouwen Dagen in Nederland op 6-7 april

De Finse Vrouwen Dagen in Nederland is inmiddels gegroeid tot een jaarlijks evenement voor ruim 100 vrouwen. Dit jaar, op 6 en 7 april wordt het evenement voor de 31e keer georganiseerd. Deze keer in Hotel 't Speulderbos, in Garderen. Het thema is *Pyjamaparty*.

Het wordt een leuk weekend met fijn gezelschap, veel lachen, relaxen en workshops die door deskundige professionals gegeven worden. Onze gangmaker op het avondfeest is mevrouw Donitsin Disco Diiva en samen met DJ Delano zorgt ze voor een spetterende avond. Voor degenen die het graag wat rustiger houden, zijn het bos rondom

Satu Schroderus

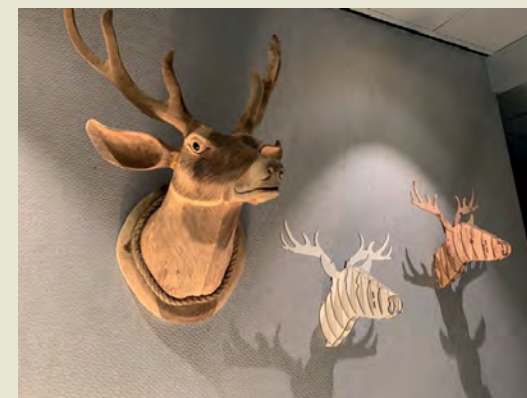
het hotel, en ook de spa en sauna uitstekende alternatieven. Op zaterdag biedt het programma een markt, waar de vrouwen verschillende hebbedingetjes kunnen scoren, of zich

9

Suomalaisen Naisen Päivät 6-7. huhtikuuta

SNP eli Suomalaisen Naisenpäivät Hollannissa on ehtinyt kasvaa reilun 100 naisen vuotuiseksi tapahtumaksi. Tämän vuoden huhtikuun 6-7. päivät järjestetään 31. keran, ja teemana on *Pyjamaparty*, paikkana hotelli 't Speulderbos Garderenissa.

Luvassa on hauska viikonloppu hyvässä seurassa, naurua, rentoutusta ja osaavien ammattilaisten järjestämiä työpajoja. Iltajuhlan vetäjänä on tänä vuonna Donitsin Disco Diiva ja DJ Delano, tuhti pakkaus energiaa. Niille jotka tykkävät keskittyä hiljaisuuteen, tuo hotellia ympäröivä metsä, sekä sauna-osasto vastauksen tarpeeseen.

Lauantaina ohjelmassa on myös Tori, jossa naiset voivat tehdä löytöjä, tai vaikka vaan

vermaken met diverse andere activiteiten. Onze sponsors en partners zijn aanwezig met verschillende aanbiedingen

yllättää itsensä eri tempauksilla. Sponsorit ja yhteistyökumppanit ovat mukana tarjouksilla ja arpajaislahjoilla. Ruisleipää, pullaa ja muita suomi-herkkuja on saatavilla myös.

Tuemme tänäkin vuonna Kiva.org kohdetta esim osalla torin tuotosta. Kiva järjestää mikrolainoja mm. naisten yrityksille erityisesti kehitysalueilla. Viime vuoden palutteen innostamana päätimme jatkaa Kivan tukemista; Vaikka SNP viikonloppuna keskitymme omaan hyvinvointiimme, autamme myös konkreettisesti naisia muualla maailmalla omien unelmien toteuttamisessa.

Tällä hetkellä etsimme erityisesti arpajais sponsoreita; Mitä runsaampi joukko tukijoitamme saadaan mukaan, sitä hienommat puitteet voimme järjestää seuraaville Naisen päiville.

en cadeautjes voor de trekking van de geluksloterij. Ook zijn er verschillende Finse lekkernijen te vinden zoals Fins roggebroom, de zoete kaneelbroodjes, of snoepjes.

Ook dit jaar steunen wij een goed doel Kiva.org, met een deel van de inkomsten van de markt. Kiva zorgt voor Mikro financiering bijvoorbeeld voor vrouwen die kleine ondernemingen hebben in ontwikkelingslanden. De feedback van vorig jaar over dit initiatief heeft ons geïnspireerd om Kiva verder te ondersteunen. Het doel van ons weekend is het welzijn van onze Finse vrouwen, maar we helpen daarmee tegelijkertijd vrouwen elders in de wereld om hun dromen waar te maken. We zijn nog steeds op zoek naar meer sponsors. Hoe groter de groep sponsors, hoe beter kunnen we de dagen volgend jaar weer organiseren.

Päivi Kaukoranta, Satu Schroderus

De beschermvrouw van de Finse Vrouwendagen is de Ambassadeur van Finland in Nederland, mevrouw Päivi Kaukoranta, en de dagen worden georganiseerd door een team van zes vrijwilligers. Wij hopen ook dit jaar weer vele nieuwe gezichten te zien samen met de oude bekenden. De beste pyjama wordt natuurlijk beloond met de "wowvrouw" trofee.

Nog veel meer informatie over de Finse Vrouwendagen kun je vinden op onze website www.naisenpaivat.nl of neem gerust contact op info@naisenpaivat.nl

Tot in April!

Satu Schroderus
Voorzitter
Stichting Finse Vrouwen Dagen
in Nederland

Naisenpäivien suojelijana toimii Suomen Suurlähettiläs Päivi Kaukoranta, ja päivien järjestämisestä vastaa toimikunta, kuuden naisen joukko. Odotammekin mukaan ekakertalaisia jo tuttuja kasvojen lisäksi. Paras pyjama palkitaan tottakai vuoden Ihanainen palkinnolla!

Jos et vielä tunne tapahtumaa, tutustu siihen osoitteessa: www.naisenpaivat.nl tai ota yhteyttä osoitteeseen info@naisenpaivat.nl

Huhtikuussa tavataan!

Satu Schroderus
Puheenjohtaja
Suomalaisen Naisen Päivät

De Magie van de Finse Nacht

Meesters en gezellen 2019

Dit jaar staat Finland centraal in de concertreeks *Meesters en gezellen*. In deze jaarlijkse reeks koorconcerten worden jonge zangers van het Conservatorium van Amsterdam (de 'gezellen') gekoppeld aan professionele zangers van topkoren (de 'meesters'). Vorig jaar waren dat zangers van het Nederlands Kamerkoor en Cappella Amsterdam, dit jaar van het Helsinki Kamerkoor. Ieder jaar wordt het project geleid door een andere dirigent, dit jaar de Duitse dirigent Nils Schweckendiek. Thema van het overwegend Finse programma is de nacht.

Daniël Loos Schweckendiek dirigeerde orkesten en koren in Europa, de VS en China en heeft veel sporen in Finland liggen, waar hij producties leidde bij onder meer de Finse Opera, het Savonlinna Opera Festival, het Fins Radio Symfonieorkest en het Ostrobotnisch

Nils Schweckendiek (foto Marco Borggreve)

Kamerorkest. Hij is professor koördirectie aan de Sibelius Academie (het Conservatorium van Helsinki) en artistiek leider van het Helsinki Kamerkoor en van het koor

12 Suomalaisen yön taikaa

Mestareita ja kisällejä 2019

Tänä vuonna Suomi on huomion keskipisteessä concerttisarjassa *Meesters en gezellen (Mestareita ja kisällejä)*. Tässä vuosittaisessa kuorokonserttien sarjassa Amsterdamin konservatorium nuoret laulajat pääsevät laulamaan kahden eri menestyksekkään alankomaalaisen kuoron laulajien kanssa: Helsingin kamarikuoro. Joka vuosi projektin saa johtakseen eri kuoronjohtaja, ja tänä vuonna kunnia on suotu saksalaiselle kapellimestari Nils Schweckendiekillle. Suomalaisen ohjelman teemana on yö.

Schweckendiek on ohjennut orkestereja ja kuoroja ympäri Eurooppaa, Yhdysvaltoja ja Kiinaa, ja hän on jättänyt jälkiään myös Suomeen. Suomessa hän on johtanut produktioita muun muassa Kansallissoppeerassa, Savonlinnan Oopperajuh-

Erik Bergman

De Magie van de Finse Nacht

o.l.v. Nils Schweckendiek [Helsingin kamarikuoro]

5 - 14 maart door het hele land

van het Helsinki Muziekcentrum. Ook riep hij de *International Einojuhani Rautavaara Composition Competition* in het leven.

Schweckendiek maakte met het Helsinki Kamerkoor vele opnamen van het koorwerk van **Erik Bergman** (1911-2006). Van hem is een tamelijk vroeg werk te horen, het ingetogen en melancholische *Sommarnatt*.

Rakastava (De geliefde) is een vroeg koorwerk (1894) van **Jean Sibelius** (1865-1957), oorspronkelijk gecomponeerd voor mannenkoor. Dit stuk bleef hem lang bezig-

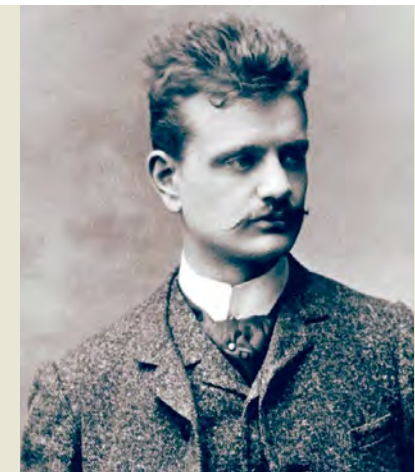
lilla, Suomen Radion sinfoniaorkesterissa ja Keski-Pohjanmaan kamariorkesterissa. Hän on kuoronjohdon professori Sibelius-Akatemiassa (Helsingin Taideyliopisto), ja Helsingin kamarikuoron sekä Helsingin Musiikkitalon kuoron taiteellinen johtaja. Hän myös loi Einojuhani Rautavaara-sävellyskilpailun.

Schweckendiek on levyttänyt Helsingin kamarikuoron kanssa useita **Erik Bergmanin** (1911-2006) kuoroteoksia. Häneltä tullaan kuulemaan eräs hänen varhaisemista teoksistaan, hillitty ja melankolinen *Sommarnatt*.

Rakastava taas on **Jean Sibeliusen** (1865-1957) varhaisimpia kuoroteoksia, se sävellettiin alun perin mieskuorolle. Hän työsti tätä teosta pitkään, ja teki siitä version mieskuorolle ja jousille (1894), ja myöhemmin myös sekakuorolle (1898).

houden, het werd door hem in bewerkt voor mannenkoor en strijkers (1894) en voor gemengd koor (1898), de versie die hier is te horen. En in 1911-12, in zijn periode van ziekte en crisis, maakt hij nog een geheel nieuwe versie voor strijkorkest. Het is verfijnde muziek, lieflijk, etherisch en bedachtzaam, op Finse volksteksten uit de *Kantelatar*.

Nuits, Adieux (1996) van **Kaija Saariaho** (geb. 1952) is een bijzonder koorwerk, een vernuftige interactie tussen zang en techniek, waarbij het geluid van iedere stem via 2 microfoons wordt versterkt en

Jean Sibelius

Konserttisarjaan on valittu sekakuoroversio. Vuosina 1911-12, aikana jolloin hän oli sairas ja henkilökohtaisen kriisin kourissa, hän sävelsi vielä kokonaan uuden version jousiorkesterille. Musiikki on hienostu-

Kaija Saariaho (foto | kuva Priska Ketterer)

elektronisch wordt gemanipuleerd. Behalve gezongen wordt er ook gesproken, geroepen, gefluisterd en met dit alles wordt een subtiel weefwerk van stemmen opgebouwd, een ijle droomachtige sfeer.

14

Beat Furrer

nutta, suloista, eteeristä ja ajatuksia herättävää, ja se on sävelletty *Kantelettaren* runoihin.

Kaija Saariahon (synt. 1952) *Nuits, Adieux* (1996) on erikoislaatuinen kuorote-

De Franse teksten van Jacques Roubaud and Honoré de Balzac gaan over respectievelijk de nacht en afscheid. Het is een persoonlijk werk, dat Saariaho heeft opgedragen aan haar grootmoeder.

De *Voorspellingen (Profezie)* van Leonardo da Vinci zijn wonderlijke teksten, veelal begrijpelijke klaaglijke beschouwingen over het leven, maar ook vaak absurdistische voorspellingen. Het zijn raadsels, speels en ernstig tegelijk. Hier van zijn enkele fragmenten door de Zwitsers/Oostenrijkse componist **Beat Furrer** (geb. 1954) op muziek zijn gezet in zijn serie *Enigmas*. Nr 1 en 3 zijn een uiting van verwondering waartoe we allemaal in staat zijn: lopen zonder vooruit te komen, spreken tot wie er niet is, iemand horen die niet spreekt – in onze dromen. In *Enigma 2* wordt de vraag gesteld waarom de mens zo vlijtig het metaal uit de aarde wint, om het vervolgens

os, laulun ja tekniikan välinen nerokas leikki, jossa jokainen ääni vahvistetaan kahden mikrofonin kautta ja manipuloidaan elektronisesti. Laulun lisäksi teoksessa puhutaan, huudetaan, kuiskitaan ja kaikki tämä yhdistetään hienovaraisesti kudotun äänimaailman lomaan. Tulos on hento ja unenomainen. Jacques Roubaudin ja Honoré de Balzacin ranskankieliset tekstit käsittelevät yötä ja jäähyväisiä. Teos on hyvin henkilökohtainen, ja Saariaho on omistanut sen isoäidilleen.

Leonardo da Vincin Ennustukset (*Profezie*) on kokoelma erikoisia tekstejä, enimmäkseen ymmärrettäviä valittavia kuvauksia elämästä, mutta myös usein absurdeja ennustuksia. Ne ovat arvoituksia, leikitteleviä mutta samalla myös vakavia. Sveitsiläissäveltäjä **Beat Furrer** (synt. 1954) on irroitannut osia näistä teksteistä, ja liittänyt ne musiikkiin

even vlijtig te gebruiken voor dood en vernietiging.

Van **Einojuhani Rautavaara** (1928-2016) wordt de vespers (1971) uit *Vigilia* gezongen, liturgische muziek gecomponeerd voor de Fins-Orthodoxe Uspenski Kathedraal in Helsinki. Een belangrijke sleutelervaring voor Rautavaara die in deze muziek doorklinkt, is zijn bezoek aan het oude Valamoklooster ongeveer in 1938, in het deel van Karelië dat nu Russisch is. Hij was tien jaar oud toen zijn ouders hem meenamen naar deze wonderlijke, geheel op zichzelf staande wereld. De kleuren, de iconen, het klokgelui, de monnikspijen, de rituelen en het gezang hebben zich, zoals hij zelf zei, in zijn onderbewustzijn genesteld en hem er van bewust gemaakt dat er altijd verschillende werelden naast elkaar bestaan. Muziek was voor hem een middel om een andere werkelijkheid te bereiken. In een interview zei Rautavaara:

sarjassa *Enigmas*. Numerot 1 ja 3 keskittyvät ihmettelemään sitä mihin me kaikki olemme kykeneväisiä: kulkemaan kuitenkin pääsemättä koskaan eteenpäin, puhumaan kenenkään kuulematta – unissamme. *Enigma 2* taas kertoo siitä, kuinka ihminen niin auliisti ensin etsii metallia maasta, vain myöhemmin yhtä innostuneesti käyttääkseen sitä kuoleman ja tuhon kylvämiseen.

Einojuhani Rautavaaran (1928-2016) sävellyksistä tulemme kuulemaan *Vigilian* vespereitä (1971), liturgisia helsinkiläiselle suomalais-ortodoksiselle Uspenskin Katerdaalille sävellettyjä teoksia. Tärkeä avainkokemus joka innoitti Rautavaaran säveltämään nämä teokset oli hänen vierailunsa Karjalaisessa Valamon luostarisuon vuonna 1938. Rautavaara oli kymmenvuotias kun hänen vanhempansa veivät hänet tutustumiskäynnille tähän ihmeel-

Valamo

“Ik geloof dat muziek groot is wanneer, op enig moment, de luisteraar ‘een glimp van eeuwigheid opvangt door het venster van de tijd’. Dit is voor mij de enige werkelijke rechtvaardiging van kunst. Al het andere is van secundaire betekenis.”

Een mooie gelegenheid om deze werken eens in Nederland te horen.

Daniël Loos

15

Einojuhani Rautavaara

liseen, erilliseen maailmaan. Värit, ikonit, kellojen kumina, munkkien kaavut, rituaalit ja laulu pesiutyivät hänen alitajuntaansa, ja loivat häneen ymmärryksen siitä että on olemassa monia rinnakkaisia maailmoja. Rautavaara virkkoi kerran

Uspenski Kathedraal, Helsinki

Eénmaal Finslapland, altijd Finslapland...

Absolute rust, serene verstilde sneeuwvlakten en uitgestrekte heuvelslandschappen. Waar roofdieren als de wolf en de bruine beer nog in het wild voorkomen.

Het zijn slechts enkele van de aspecten die een bezoek aan Finslapland tot een onvergetelijke belevenis zullen maken. In het ongerepte uiterste noordoosten van Finland, vindt u het

territorium van de Skolt Sami, een kleurrijk volk dat zich er in de jaren vijftig heeft gevestigd en leeft van de rendierteelt. Dit bijzondere gebied dat als geen andere plek de mogelijkheid biedt om in volkomen rust de overweldigende natuur te ervaren. Het is de moeite van uw reis zeker meer dan waard.

De kaartverkoop is inmiddels gestart.
Meer info: www.tettix.nl

Di 5 maart n.n.b., *try-out*, **Amsterdam**

Conservatorium van Amsterdam

Wo 6 maart 20:15, **Amsterdam**

Orgelpark

Do 7 maart 20:15, **Sneek**

Martinikerk

Vr 8 maart 20:15, **Nijmegen**

Stevenskerk

Za 9 maart 20:15, **Amsterdam**

Conservatorium van Amsterdam

Zo 10 maart 15:00 uur, **Dalfsen**

Grote Kerk (i.s.m. Cultureel Café Dalfsen)

Do 14 maart 20:15, **Ede**

Akoestikum (i.s.m. Art & Inspiration Club)

Ti 5. maaliskuuta, aika ei vielä tiedossa, *try-out*, **Amsterdam**

Conservatorium van Amsterdam

Ke 6. maaliskuuta 20:15, **Amsterdam**

Orgelpark

To 7. maaliskuuta 20:15, **Sneek**

Martinikerk

Pe 8. maaliskuuta 20:15, **Nijmegen**

Stevenskerk

La 9. maaliskuuta 20:15, **Amsterdam**

Conservatorium van Amsterdam

Su 10. maaliskuuta 15:00, **Dalfsen**

Grote Kerk (yhteistyössä Cultureel Café Dalfsenin kanssa)

To 14. maaliskuuta 20:15, **Ede**

Akoestikum (yhteistyössä. Art & Inspiration Clubin kanssa)

haastattelussa: "Minä uskon, että musiikki on suurta, jos kuulija jossakin vaiheessa onnistuu tavoittamaan häivähdyksen iäisyttä ajan ikkunan läpi. Se on minulle taiteen ainoa todellinen oikeutus. Kaikki muu on toisarvoista".

Tämä on suurenmoinen tilaisuus kuulla näitä teoksia Alankomaissa.

Daniël Loos

Käännös: Sanna-Mari Kuisma

Lipunmyynti on alkanut.

Lisää tietoa: www.tettix.nl

Hier in één van de noordelijkste delen van Europa kunt u getuige zijn van het noorderlicht. Het bijzondere natuurverschijnsel dat u gezien moet hebben, omdat iedere beschrijving ervan de ervaring zelf tekort zal doen.

Ontdek het!

- Pulkatrek (langlauftoer) in het voorjaar
- Nordkalotten-fietstour in juni (24 uur zonlicht)
- Herfstwandeling in september (na de muggen, voor de eerste vorst)

Welkom! Terve!

Martin Ellenbroek

Kijk op:

www.dixons-nature-holidays.com/nl

Ilmari Kianto

Sinds enkele tientallen jaren bezitten wij een vakantiehuis op de punt van een klein schiereiland, aan alle kanten uitkijkend over het langgerekte Kianta-meer, dat het hart vormt van de gemeente Suomussalmi in de provincie Kainuu, zo'n honderd kilometer ten zuiden van de poolcirkel. Hier brengen wij steevast onze zomermaanden door. Zodoende kwam ik op het spoor van één van de beroemdste schrijvers uit de Finse geschiedenis, Ilmari Kianto, die een groot deel van zijn leven in Suomussalmi heeft gewoond, maar die in Nederland volstrekt onbekend is.

Sibrand Schepel Ilmari Kianto werd in 1874 geboren in Pulkkila, dat gelegen is in de provincie Pohjois-Pohjanmaa, als zesde uit het gezin van acht kinderen van dominee August Calamnius en Septimia Lundahl. Hij heette dus eigenlijk Ilmari Augustsson

18

Ilmari Kianto

Joitakin kymmeniä vuosia meillä on ollut kesämökki pienen niemen kärjessä, josta on joka puolelta näköala Kiantajärvelle. Järvi on Kainuussa sijaitsevan Suomussalmen kunnan sydän. Suomussalmi sijaitsee noin sata kilometriä napapiiristä etelään. Siellä vietämme aina kesäkuukaudet. Siksi pääsin erään Suomen historian tunnetuimman kirjailijan, Ilmari Kiannon jäljille. Hän asui suuren osan elämästään Suomussalmella. Hollannissa kirjailija on täysin tuntematon.

Ilmari Kianto syntyi vuonna 1874 Pulkkilassa Pohjois-Pohjanmaalla, pastori August Calamniuksen ja Septimia Lundahlin kahdeksanlapsisen perheen kuudentena lapsena. Hänen nimensä oli Ilmari Augustsson Calamnius, mutta rakkaudesta Kiantajärveen hän muutti sukunimensä

Calamnius, maar uit liefde voor het Kiantajärvi zou hij zijn achternaam later veranderen in Kianto. Toen hij vier jaar oud was verhuisde het gezin naar een pastorie in Karhula, in de gemeente Suomussalmi. De familie Calamnius had een lange traditie van lutherse predikanten. Eén van zijn voorouders, Gabriel Calamnius, schreef als eerste in 1775 een bundel wereldlijke gedichten onder de titel *Suru-Runot Suomalaiset*. De jeugdijaren van Ilmari waren gelukkig en hij ontwikkelde een levenslange liefde voor Russisch Karelië en de natuur. Hij zou in 1962 zijn vredige jeugd optekenen in het boek *Vanha pappila* en dit wordt algemeen beschouwd als één van de mooiste beschrijvingen van het leven in een plattelandspastorie uit de Finse literatuur. Na de middelbare school wil-

myöhemmin Kiannoksi. Kun hän oli neljävuotias, perhe muutti Karhulan pappilaan Suomussalmelle. Calamniuksen suvussa oli pitkä luterilaisten pappien perinne. Eräs Ilmari Kiannon esi-isistä, Gabriel Calamnius, kirjoitti ensimmäisenä vuonna 1775 kokoelman maailmallisia runoja nimeltään: "Suru-Runot Suomalaiset". Kiannon nuoruusvuodet olivat onnellisia ja tuolloin hänelle syntyi elinikäinen rakkaus Venäjän Karjalaan ja luontoon. Vuonna 1962 hän julkaisi onnellista nuoruuttaan käsittelevän kirjan "Vanha pappila", jota pidetään yhtenä suomalaisen kirjallisuuden parhaimpana kuvauksena elämästä maaseutupappilassa. Keski-koulun käytyään Kianto aikoi alun perin myös papiksi, sukuperinnettä noudatta-

de hij aanvankelijk ook predikant worden, naar goede familie traditie, maar door het lezen van de heroïsche gedichten van Pushkin en Lermontov besloot hij militair te worden. Op de militaire academie van Oulu kwam hij er echter al snel achter dat het leven van een soldaat toch niet zo romantisch was als hij zich als puber had voorgesteld. Hij diende in het 4e fuseliersbataljon van de Finse keizerlijke garde. Zijn militaire ervaringen heeft hij opgetekend in zijn eerste boek *Väärällä Uralla (De verkeerde loopbaan)*, dat grotendeels autobiografisch is. In 1897 verliet hij het leger en schreef hij zich in aan de Univer-siteit van Helsinki waar hij wijsbegeerte, Latijn en Finse en Russische literatuur studeerde. Vrienden en studiegenoten van hem waren onder andere Eino Leino en Teuvo Pakkala en zij brachten uren discussiërend door in het artiesten café Kappeli aan de Esplanade en samen stonden ze aan de wieg van de Finse Schrijversbond.

en, mutta luettuaan Pushkinin ja Lermontovin runoja hän päätti ryhtyä sotilaaksi. Oulun sotilasakatemiassa hän kuitenkin huomasi pian, että sotilaan elämä ei ollutkaan niin romantista kuin hän oli teinikäisenä kuvitellut. Hän palveli Suomen keisarillisen prikaatin neljännessä tarkka-ampujapataljoonassa. Hän on kertonut kokemuksistaan sotilaana ensimmäisessä kirjassaan "Väärällä uralla", joka on suurimmaksi osaksi autobiografinen. Vuonna 1897 hän jätti armeijan ja kirjoittautui Helsingin yliopistoon, jossa hän opiskeli filosofiaa, latinaa sekä suomalaista ja venäläistä kirjallisuutta. Hänen ystäviään ja opiskelutovereitaan olivat muun muassa Eino Leino ja Teuvo Pakkala ja yhdessä he viettivät tuntikausia keskustellen taiteilijoiden suosimassa Kappelin ravintolassa Esplanadilla ja perustivat Suomalaisen Kaunokirjailijaliiton. Kiannon pro gradu-työ teki niin suuren vaikutuksen, että hän

Ilmari Augustsson Calamnius

sai vuonna 1898 stipendin opiskellakseen keisarillisessa Aleksanterin yliopistossa Moskovassa. Suomi oli tuolloin osa Venäjän suuriruhtinaskuntaa. Opiskeluaikanaan Kianto teki pitkiä retkiä Venäjälle ja piti niistä päiväkirjaa, joka julkaistiin vuonna 1903 nimellä "Kiannon rannoilta Kaspien poikki". Kirja antaa mielenkiintoisen kuvan venäläisestä yhteiskunnasta suomalaisesta näkökulmasta. Kianto kirjoitti myös runoja ja käänsi venäläistä kirjallisuutta, kuten Tolstoin "Kuoleman" ja Gontscharovin "Herra Oblomovin" sekä Pushkinin ja Lermontovin runoja. Hänen tunnetuin runokokoelmansa tuolta ajalta on: "Soutajan lauluja". Venäjällä viettämiin vuosina Kianto radikalisoitui ja kirkon ja seksuaalisen moraalin kritisoinnista tuli tärkeitä teemoja hänen maailmankatsomuksessaan.

19

Zijn afstudeerscriptie maakte zoveel indruk dat hij in 1898 een beurs verwierf om verder te studeren aan de Keizerlijke Alexander Universiteit van Moskou. Finland was toen nog een Groothertogdom van de Tsaar. Tijdens zijn studie in Rusland maakte hij lange tochten door het Russisch grondgebied en hield een dagboek bij, dat in 1903 werd gepubliceerd onder de titel *Kiannan rannoilta Kaspian poikki* (*Van Kiantameer naar de Kaspische Zee*), dat een interessant beeld geeft vanuit Fins oogpunt op de Russische maatschappij. Tevens schreef hij gedichten en vertaalde hij werken van Russische schrijvers zoals *De dood* van Tolstoi, *Oblomov* van Gontscharov en gedichten van Puschkkin en Lermontov. Zijn bekendste dichtbundel uit die tijd is: *Soutajan lauluja* (*Gezangen van een roeier*). Gedurende de jaren, die hij in Rusland doorbracht, raakte hij tamelijk geradicaliseerd en kritiek op de kerk en de seksuele moraal werden be-

Leo Tolstoi (met zijn kleinkinderen).

Vuonna 1903 hän palasi Kainuuseen, missä hän sai työpaikan venäjän kielen ja kirjallisuuden opettajana Kajaanin lyseossa. Hän työskenteli myös toimittajana ja päätoimittajan sijaisena Kajaani-

langrijke centrale thema's in zijn wereldbeschouwing.

In 1903 keerde hij terug naar Kainuu, waar hij een baan kreeg als leraar Russische taal- en letterkunde aan het Lyceum van Kajaani en bovendien werkte hij als journalist en adjunct hoofdredacteur van de Kajaanin Lehti. Tijdens een algemene staking in 1905 stortte Calamnius zich met enthousiasme in de politiek. Door zijn journalistieke activiteiten was hij in staat veel invloed uit te oefenen. Hij was mede oprichter van een politieke jongerenpartij maar, door zijn sociale agitatie, was hij gedwongen zowel zijn baan als leraar als die bij de krant op te geven, waarna hij in 1906 besloot zich volledig te gaan wijden aan het schrijven van boeken en gedichten. Hij vestigde zich opnieuw in Suomussalmi, liet daar een huis bouwen aan de oever van het Kiantajärvi en noemde het Turjanlinna (het kasteel van Turja, een tovenares uit de sa-

lehdessä. Vuoden 1905 yleislakon aikana Kianto osallistui innokkaasti politiikkaan. Toimittajan työnsä ansiosta hänellä oli paljon vaikutusvaltaa. Hän oli mukana perustamassa nuorsuomalaista puoluetta, mutta yhteiskunnallisen agitointinsa vuoksi hänen piti jättää työnsä sekä opettajana että sanomalehden palveluksessa, minkä jälkeen hän päätti vuonna 1906 omistautua kokonaan kirjojen ja runojen kirjoittamiselle. Hän muutti takaisin Suomussalmelle, missä hän rakennutti talon Kiantajärven rannalle. Hän antoi talolle nimen Turjanlinna (saamelaiden satujen noidan Turjan mukaan). Samana vuonna hän osallistui aktiivisesti liikkeeseen, jonka tavoitteena oli muuttaa mahdollisimman monta ruotsinkielistä nimeä suomenkieliseksi ja Johan Vilhelm Snellmanin syntymän satavuotispäivänä hän muutti sukunimensä Calamnius Kiannoksi. Sukunsa teologisesta perinteestä huo-

gen van Lapland). In datzelfde jaar nam hij actief deel aan de beweging, die zich inzette om zoveel mogelijk Zweedse achternamen te veranderen in Finse en op de honderdste geboortedag van Johan Vilhelm Snellman nam hij afstand van de naam Calamnius en veranderde die in Kianto. Ondanks de theologische voorgeschiedenis van zijn familie begon hij zich steeds meer af te zetten tegen de kerk en had daardoor regelmatig ruzie met klerikale hoogwaardigheidsbekleders. Dit resulteerde in een heftige aanklacht tegen de manier van leven van de hogere klassen, met name van de hogere geestelijkheid, hetgeen hij beschreef in zijn roman *Pyhä viha* (*Heilige woede*). Hij liet zich beïnvloeden door de ideeën van Emile Zola, Björnsterne Björnson, Kierkegaard en Georg Brandes, die nogal schokkend waren voor de lezers in die tijd en zo kwam hij ook in aanvaring met zijn moeder en zijn zuster Aino. Via zijn vriend Arvid Jä-

limatta hän alkoi yhä enemmän vastustaa kirkkoa ja riitaantui siksi säännöllisesti papiston edustajien kanssa. Tuloksena syntyi raju syytös ylempien luokkien, etenkin papiston elämäntapaa vastaan. Tätä hän kuvasi romaanissaan "Pyhä viha". Hän sai vaikutteita Emile Zolan, Björnsterne Björnsonin, Kierkegaardin ja Georg Brandesin ajatuksista, jotka olivat jokseenkin rajuja sen ajan lukijoille ja näin hän ajautuikin riitaan äitinsä ja sisarensa Ainin kanssa. Ystävänsä Arvid Järnefeltin kautta hän tutustui Leo Tolstoihin, jonka vaikutuksesta hän lopulta erosi luterilaisesta kirkosta. Hän ei ollut täysin ateisti, sillä hänellä oli, kuten Tolstoilla, eräänlainen henkilökohtainen usko, mutta ei luottamusta vallitseviin instituutioihin. Hän piti vanhaa testamenttia vain heprealaisten satujen kokoelmana. Hänet uhattiin haastaa oikeuteen jumalanpilkasta, mutta häntä ei tuomittu, koska

refelt kwam hij in contact met Leo Tolstoi door wiens invloed hij tenslotte met de lutherse kerk heeft gebroken. Hoewel niet compleet atheïst had hij, evenals Tolstoi, een soort persoonlijk geloof zonder vrouwen in bestaande instituties. Hij beschouwde het Oude Testament slechts als een verzameling Hebreeuwse sprookjes. Op een bepaald moment dreigde hij wegens blasfemie voor het gerecht te worden gedaagd, maar een veroordeling is hem bespaard gebleven, omdat hij kon profiteren van een algemene amnestie, die Tsaar Nicolaas II ter gelegenheid van het 300-jarig bestaan van de Romanov-dynastie had afgekondigd. In plaats daarvan werden tijdschriften, die zijn godslastelijke artikelen hadden gepubliceerd tot geldboetes veroordeeld. Toen hij in 1904 besloot te trouwen met Hildur (Hilkka) Molnberg, vond dat plaats in het Zweedse Helsingborg, omdat hij een kerkelijk huwelijk afwees. Een uitsluitend burger-

tsaari Nikolai II antoi määräyksen yleisestä armahduksesta Romanovin hallitsijasuvun 300-vuotisjuhlan kunniaksi. Hänen jumalaa pilkkaavia kirjoituksiaan julkaisseet aikakauslehdet sen sijaan tuomittiin maksamaan sakkoja.

Kun Kianto päätti mennä vuonna 1904 naimisiin Hildur (Hilkka) Molnbergin kanssa, avioliitto solmittiin Helsingborgissa, Ruotsissa, koska Kianto ei halunnut kirkollista vihkimistä ja siviilivihkiminen ei ollut mahdollista Suomessa, mutta kylläkin Ruotsissa. Kianto kannatti muuten polygamiaa ja seksuaalista vapautta, jota hän puolusti palavasti romaanissaan "Avioliitto". Hän toteutti tätä myös käytännössä ottaessaan toisen vaimon, Elsa Maria Karppisen, vaikka ei ollut virallisesti eronnut ensimmäisestä vaimostaan. Hän oli naimisessa kolme kertaa, erosi kerran ja jäi leskeksi kaksi kertaa ja lisäksi hänellä oli monia suh-

Ilmari Kianto - De rode lijn | Ilmari Kianto - Punainen viiva

lijk huwelijk kon in Finland niet gesloten worden, terwijl dat in Zweden wel legaal

was. Overigens was Kianto een voorstander van polygamie en seksuele vrijheid en hij verdedigde dat ook vurig in zijn roman *Aviolitto (Huwelijk)*. Hij bracht het zelf ook in de praktijk door, hoewel niet officieel gescheiden van zijn eerste vrouw, een tweede vrouw in huis te nemen, genaamd Elsa Maria Karppinen. Hij is drie maal getrouwd, eenmaal gescheiden en tweemaal weduwnaar geworden, en daarnaast heeft hij nog verschillende verhoudingen gehad met zijn 'secretaresses'. In totaal heeft hij 12 kinderen verwekt. Hij placht zijn kinderen sprookjes te vertellen, die in 1915 zijn gebundeld onder de titel *Turjanlinnan satukirja*. In Suomussalmi voltooide hij ook zijn eerste grote literaire werk *Punainen viiva (De rode lijn)*, het boek waar hij ook het meest beroemd mee is geworden. Het speelt zich af in een straatarm arbeidersgezin in de bossen van Kainuu op het moment waarop in 1907 voor de eerste keer het algemeen kiesrecht voor

de parlementsverkiezingen van kracht was. De rode lijn symboliseert de rode streep, die analfabeten moesten zetten onder de naam van de kandidaat van hun keuze maar verwijst tevens naar de rechte stroom bloed uit de dodelijke wond, die een beer heeft toebracht aan de tragische hoofdpersoon van het verhaal, Topi Topiaanpoika. Het boek beschrijft goed de uitzichtloze armoede en de valse hoop op een betere toekomst na de verkiezingen. Zijn conclusie was dat het nieuwe systeem niets veranderde aan de achtergestelde positie van de armen op het Finse platteland en dit zette zijn anarchistische ideeën kracht bij. Het verhaal is later verfilmd en heeft zelfs gediend als het libretto voor een opera met muziek van de Finse componist Aulis Sallinen.

Ilmari Kianto was een zeer onconventionele man. Hij maakte, vanuit zijn huis aan het meer, lange solo voettochten door

Russisch Karelië en 's winters maakte hij gebruik van een slee, die werd voortgetrokken door een rendier. Ook is van hem bekend dat hij in de zomer, als hij uit de sauna kwam, uitsluitend op zijn rug zwom omdat hij er van overtuigd was dat de snoeken in het visrijke Kiantameer het op zijn geslachtsorgaan hadden gemunt. Eén van de langste reizen, waaraan hij was begonnen, moest hem via Kuusamo naar de kust van de Witte Zee brengen, waar hij het klooster op het Solovetsky-eiland wilde bezoeken. Maar de uitbraak van de Eerste Wereldoorlog dwong hem terug te keren naar Finland. Deze reis heeft hij beschreven in het boek: *Vienan virroilta, Karjalan kankahilta*. Direct na het begin van de burgeroorlog koos Kianto, eigenlijk wat verrassend, de kant van de anticomunisten en schreef artikelen en gedichten ter meerder glorie van de Witten en die de wreedheid van de Roden moesten aantonen, onder andere in zijn dichtbun-

'De rode lijn' in de verfilming van Matti Kassila (1959). | 'Punainen viiva', elokuva (Matti Kassila, 1959)

teita "sihteeriensä" kanssa. Hän sai yhteensä 12 lasta. Hänellä oli tapana kertoa satuja lapsilleen. Sadut koottiin vuonna 1915 "Turjanlinnan satukirja" -teokseen. Suomussalmella Kianto sai valmiiksi myös ensimmäisen suuren kirjallisen työnsä "Punainen viiva", joka on hänen kuuluisin teoksensa. Kirjassa kerrotaan rutiköyhästä työläisperheestä Kainuun korvessa vuonna 1907, jolloin yleinen äänioikeus astui voimaan ensimmäistä kertaa. Punainen viiva symbolisoi viivaa,

joka lukutaidottomien piti vetää valitsemansa ehdokkaan nimen alle, mutta viittaa samalla myös verivirtaan kuoletavasta haavasta, jonka karhun purema aiheutti kirjan traagiselle päähenkilölle Topi Topiaanpojalle. Kirjassa kuvataan hyvin näköalaton köyhyyttä ja turhaa toivoa paremmasta tulevaisuudesta vaalien jälkeen. Kirjailijan johtopäätöksenä oli, että uusi järjestelmä ei muuttaisi mitenkään Suomen maaseudun köyhälistön huonoa asemaa ja hän korosti

anarkistisia ideoitaan. Kirjasta tehtiin myöhemmin elokuva ja se on myös ollut pohjana suomalaisen säveltäjän Aulis Sallisen oopperan libretolle. Ilmari Kianto oli erittäin epäsovinnainen mies. Hän teki järven rannalla sijaitsevasta kodistaan käsin pitkiä yksinäisiä kävelyretkiä Venäjän Karjalaan ja talvisin hän teki matkaa poron vetämässä reessä. Kerrotaan myös, että kesäisin saunoessaan hän ui vain selkäuintia, koska oli vakuutunut siitä, että kalaisan Kiantajärven

hauet olisivat puraisseet hänen sukuelimensä. Yksi pisimmistä matkoista, jotka hän aloitti, olisi kulkenut Kuusamon kautta Vienan meren rannalle, missä hän halusi käydä Solovetskin saarella sijaitsevassa luostarissa. Ensimmäisen maailmasodan syttyminen pakotti hänet kuitenkin palaamaan Suomeen. Hän on kuvannut tätä matkaa kirjassa "Vienan virroilta, Karjalan kankahilta". Heti sisällissodan alettua Kianto asettui, oikeastaan aika yllättäen, kommunismin vas-

Ilmari Kianto bij zijn huis in Suomussalmi vlak voor de oorlog (1939). | Ilmari Kiannon korpikodista Suomussalmella säästy sodassa vain rantasauna ja jäkäläriihi.

del *Hakkaa päälle* (*Sla ze neer*), waarmee hij zijn loyaliteit aan de Witten betoonde. Toch werd hij gewantouwd door zijn kennis van de Russische taal en omdat hij een aantal jaren in Rusland had gewoond. Tien jaar na de burgeroorlog publiceerde hij zijn oorlogsherinneringen *Elämän ja kuoleman kentällä* (*Op het veld van leven en dood*), waarin hij de angst en de wreed-

heid van de oorlog beschrijft. In dezelfde tijd ageert hij tegen de droogleggingswet in een novelle met als titel *K.H.P.V. (De heilige broederschap van matige dronkaards)*. De omslag van dit boek werd ontworpen door Topi Vikstedt en toonde neerstortende dronken engelen te midden van de letters van de titel. Er zijn veel verhalen bekend over de drinkgewoontes van Kianto. Toen de auteur eens geen alcohol meer in zijn kelder had schreef hij een gedicht aan de plaatselijke apotheker met het verzoek hem spiritus forte voor te schrijven. *“Taas on viina loppununnan / Turjalinnan keilarista / Tynnyr tyhjäksi tippununna / Tai lie päässyt vantehista, Ai ai ai, voi voi voi...”* Onder dergelijke omstandigheden voltooide hij zijn tweede meesterwerk *Ryysyrannan Jooseppi (Josef uit Ryysyranta)*. Het beschrijft het leven van mensen die in armoede leven en hoe zij, met soms illegale activiteiten, proberen rond te komen. De hoofdpersoon is een

tustajien, valkoisten puolelle ja kirjoitti artikkeleita ja runoja ylistäen valkoisia. Punaisten julmuutta hän kuvasi muun muassa runokokoelmassa *“Hakkaa päälle”*, jolla hän osoitti lojaaliuttaan valkoisille. Häneen suhtauduttiin kuitenkin epäluuloisesti, koska hän osasi venäjää ja oli asunut Venäjällä joitakin vuosia. Kymmenen vuotta sisällissodan jälkeen hän julkaisi sotamuistelmansa kirjassa *“Elämän ja kuoleman kentällä”*, jossa hän kuvasi sodan aiheuttamaa pelkoa ja julmuutta. Samoihin aikoihin hän vastusti kieltolakia novellissa nimeltään *“K.H.P.V”* (Kohtuullisen hutikan pyhä veljeskunta). Novellin kannen oli suunnitellut Topi Vikstedt ja siinä näkyy putoavia, juopuneita enkeleitä kirjan nimen keskellä. Kiannon juomatavoista on paljon tarinoita. Kun kirjailijan kellarissa ei ollut enää alko-

<< Ilmari Kianto, 1937

Kirjailija Ilmari Kianto haikiryksillä vappuna 1937

luie illegale alcoholstoker met te veel kinderen. Het boek is geschreven met veel humor maar ook met mededogen en begrip. Jooseppi is zich er goed van bewust dat God niet aan zijn kant staat en aan het eind van het verhaal wordt hij gedood door een vallende boom. Het boek is, evenals *De rode lijn*, later verfilmd. Het levenspad van Ilmari Kianto zelf ging ook niet altijd over rozen. Zo beschrijft hij in zijn dagboeken en gepubliceerde brieven over het faillissement van Turjanlinna en zijn zorgen omtrent zijn verschillende vrouwen en het grote aantal kinderen. Toen in 1939 de Winteroorlog uitbrak, waarbij Suomussalmi midden in de heftigste oorlogshandelingen kwam te liggen, nam de familie, evenals alle inwoners, de vlucht naar het westen. Maar voordat hij Turjanlinna verliet heeft Kianto op de keukentafel in een sigarenkistje een brief achtergelaten met, in het Russisch, een tekst bedoeld voor het opruk-

holia, hän kirjoitti runon paikalliselle apteekkarille ja pyysi tätä myymään hänelle pirtua. *“Taas on viina loppununnan / Turjalinnan keilarista / Tynnyr tyhjäksi tippununna / Tai lie päässyt vantehista, Ai ai ai, voi voi voi...”* Tällaisissa olosuhteissa hän kirjoitti toisen mestariteoksensa *“Ryysyrannan Joosepin”*. Kirjassa kuvataan köyhyydessä elävien ihmisten elämää ja sitä, miten he yrittävät tulla toimeen, joskus laittomilla keinoilla. Päähenkilö on laiska pontikan keittäjä, jolla on liikaa lapsia. Kirjassa on paljon humorista, mutta myös myötätuntoa ja ymmärrystä. Jooseppi on hyvin tietoinen siitä, että Jumala ei ole hänen puolellaan ja kirjan lopussa hän kuolee kaatuvan puun alle. Kirjasta on tehty myöhemmin elokuva, samoin kuin Punaisesta viivasta. Ilmari Kiannon oma elämäkään ei ollut aina ruusuilla tanssimista. Hän kertoi päiväkirjoissaan ja julkaistuissa

Kianto speelde graag op de kantele, dochter Raija-Liisa en de hond Wekku luisteren. Foto jaren '50. | Kianto soitteli mielellään kannelta. Kuopus Raija-Liisa ja Wekku-koira kuuntelevat 1950-luvulla.

kirjeissään Turjalinnan konkursista ja huolistaan, joita hänellä oli eri vaimoistaan ja lukuisista lapsistaan. Kun talvisota alkoi vuonna 1939, ja Suomussalmi joutui keskelle raskaita sotatoimia, koko perhe ja Suomussalmen asukkaat pakenivat länteen. Ennen kuin Kianto lähti Turjalinnasta, hän jätti keittiön pöydälle sikarilaatikossa venäjänkielisen viestin lähestyvälle Neuvostoliiton armeijalle. Viestissä hän pyysi nöyrästi köyhän runoilijan talon säästämistä ja kertoi myös, että oli asunut Venäjällä joitakin vuosia. Erikoinen seikka on, että viestissä hän ehdotti venäläisille menemistä sisarensa Ainin talolle. Hänellä oli erittäin huonot välit sisarensa kanssa. Koska Suomussalmea ei miehitetty suomalaisten urhean

vastarinnan vuoksi, suomalaiset sotilaat löysivät kirjeen, ja se johti sodan jälkeen siihen, että Kianto tuomittiin 65-vuotiaana maanpetoksesta kuudeksi kuukaudeksi kuritushuoneeseen ja menettämään kansalaisuutensa. Lisäksi hänet erotettiin Suomen kirjailijaliitosta, joka oli nimennyt hänet kunniajäsenekseen vuonna 1924. Kesti vuoteen 1950 asti ennen kuin vääritys tunnustettiin julkisesti ja Kianto sai takaisin kansalaisuutensa ja kunniajäsenyytensä. Hänen pitkä kirjallinen uransa sai tunnustuksen vasta vuonna 1957, kun Helsingin yliopisto myönsi hänelle kunniatohtorin arvon. Tämä asia masensi häntä kovasti, mistä hän on kertonut kirjassa "Omat koirat purivat". Myös tästä kirjasta on tehty elokuva. Sen ohjasi vuonna 1974 Mikko Niskanen. Vuonna 1956 Kianto meni kolmannen

kende Sovjetleger. Hierin vraagt hij nederig het huis van een arme dichter te willen sparen, waarbij hij tevens vermeldt dat hij enkele jaren in Rusland heeft gewoond. Een bizarre bijkomstigheid is dat hij hen verwijst naar het huis van zijn zuster Aino, met wie hij een extreem getroubleerde verhouding had. Omdat Suomussalmi, door het moedige verzet van de Finnen, niet door de Russen werd veroverd, werd het briefje gevonden door Finse soldaten en dat heeft er, na de oorlog, toe geleid dat Kianto op 65-jarige leeftijd, wegens verraad, tot een tuchthuisstraf van zes maanden en verlies van zijn staatsburgerschap werd veroordeeld. Tevens werd hij door de Finse Schrijversbond, die hem in 1924 benoemd had tot erelid, geroyeerd. Het heeft tot 1950 geduurd voordat het onrecht publiekelijk werd erkend en hij zijn staatsburgerschap en erelidmaatschap weer mocht ontvangen. En zijn lange literaire carrière werd pas in 1957 er-

kerran naimisiin, tällä kertaa Ella Mirjam Lähtisen kanssa. Hänestä tuli Kiannon viimeinen vaimo, joka kuoli vuonna 1961. Sen jälkeen Kiannolla oli useita sihteereitä, jotka hän hankki lehti-ilmoituksilla. Ainoat vaatimukset, jotka hän esitti, olivat että sihteerin piti osata kotalaisesti konekirjoitusta ja soutaa hyvin, mutta tärkeintä oli, että sihteeri pitäisi kirjailijalle seuraa, sillä hän ei halunnut viettää öitään yksin. Hänen kotinsa Turjanlinnan historiassa on myös ollut monia dramaattisia ajanjaksoja. Talvisodan aikana talo tuhoutui täysin, mutta vaikka valtio korvasikin talon menetyksen myöhemmin, hän käytti rahat muihin tarkoituksiin kuin talon restaurointiin. Hän muutti perheeseen Helsinkiin ja vasta vuonna 1947 voitiin aloittaa talon rakentaminen uudelleen kustantamo Otavan antaman avustuksen ansiosta. Siitä huolimatta Kiannolla oli yhä ongelmia

kend toen hem door de Universiteit van Helsinki een eredoctoraat werd verleend. Deze gang van zaken heeft hem zeer gedepimeerd, hetgeen hij in zijn boek *Omat koirat purivat* (*Gebeten door de eigen honden*) heeft beschreven. Ook dit boek is verfilmd, in 1974 door Mikko Niskanen. In 1956 trouwde Ilmari voor de derde keer, ditmaal met Ella Mirjam Lähtinen, die de laatste vrouw des huizes zou worden. Zij overleed in 1961. Daarna had hij verschillende secretaresses, die hij rekruteerde via krantenadvertenties. De enige conditie die hij stelde was dat zij een beetje handig moesten zijn met een typemachine en goed konden roeien, maar het belangrijkste was dat zij hem gezelschap moesten kunnen geven, want hij wilde de nachten niet alleen doorbrengen. De geschiedenis van zijn huis Turjanlinna heeft ook vele dramatische episoden gekend. Tijdens de Winteroorlog werd het huis geheel verwoest, maar hoewel Ki-

rakentajan kanssa ja talo paloi vuonna 1949. Koska palokunnan piti tulla veneellä, se tuli paikalle liian myöhään, jotta talo oltaisi voitu pelastaa ja kirjailijan koko henkilökohtainen omaisuus tuhoutui. Taloa ei myöskään ollut vakuutettu. Samalle paikalle rakennettiin myöhemmin vaatimattomampi rakennus, jossa Kianto vietti vain kesäkuukaudet. Talvet hän vietti Helsingissä asunnossa, jonka Otava oli antanut hänen käyttöönsä. Hänellä oli myös kalastajatorppa Niettusaassa. Torppa oli säästynyt sodassa, mutta se joutui myöhemmin veden alle, koska järven pinta oli noussut. Turjanlinna on vieläkin olemassa, se on nyt museo, jota hoitaa Ilmari Kianto Turjanlinna Oy ja siellä voi vieraila Kianta-nimisellä veneellä Suomussalmen kunnassa sijaitsevasta Ämmänsaaresta käsin. Vene

Turjanlinna, Suomussalmi >>

anto door de staat later financieel werd gecompenseerd voor het verlies van zijn huis gebruikte hij het geld voor andere doeleinden dan voor de restauratie. Hij verhuisde met zijn familie naar Helsinki en pas in 1947 kon, dankzij financiële hulp van zijn uitgever Otava, met de herbouw worden begonnen. Desondanks had Kianto steeds problemen met de aannemer en in 1949 is het afgebrand. Mede doordat de brandweer per boot moet arriveren kwam men te laat om het nog te kunnen redden en al zijn persoonlijke bezittingen gingen daarbij verloren. Bovendien was het huis niet verzekerd. Er is later een eenvoudiger huis herbouwd op dezelfde plaats, waar Kianto voortaan alleen de zomermaanden heeft doorgebracht. In de winter verbleef hij in een door Otava beschikbaar gesteld appartement in Helsinki. Hij bezat ook een vissershut op een eiland Niettussaari, dat door de oorlogshandelingen gespaard was gebleven,

De 90^e verjaardag van Ilmari Kianto werd gevierd in Helsinki. Een goede vriend, Urho Kekkonen, feliciteerde de literaire held (7 mei 1964). | Kirjailija Ilmari Kiannon 90-vuotispäivää vietettiin Helsingissä 7.5.1964. Päivänsankaria kävi onnittelemassa hyvä ystävä, Urho Kekkonen.

maar dat is later onder water verdwenen doordat het waterpeil van het meer was gestegen. Turjanlinna bestaat nog steeds; het is nu een museum onder auspiciën

28

Bronzen standbeeld van Kianto, gemaakt door Kain Tapper. Het werd in augustus 1974 onthuld in Kianno-park en verhuisde naar Jalonniemi, aan de oever van het Kiantameer, in de zomer van 1998. | Sijaitsee Jalonniemessä, Kiantajärven rannassa. Pronssiin valetun patsaan on veistänyt taiteilijaprofessori Kain Tapper. Patsas paljastettiin elokuussa 1974 Kiannon puistossa ja nykyiselle paikalleen se siirrettiin kesällä 1998.

van de Ilmari Kianto Turjanlinna Oy en kan worden bezocht via een boottocht met het bootje, genaamd Kianta, vanuit Ämmänsaari, de hoofdplaats van de gemeente Suomussalmi, dat dagelijks tweemaal op en neer vaart naar het paradijsje van de schrijver. De laatste decennia van zijn leven bracht Kianto door als een gevierde schrijver, de patriarch van de Finse literatuur. Hij stierf in Helsinki op 27 april 1970, op 95-jarige leeftijd. Hij werd begraven op het eilandje Niettussaari, in de buurt van Turjanlinna. In Suomussalmi herinnert een standbeeld van de beeldhouwer Kain Tapper aan deze belangrijke schrijver, die een groot oeuvre van 67 boeken en dichtbundels heeft nagelaten. Jean Sibelius heeft in 1902 één van diens gedichten, *Lastu lainehilla (Drijfhout)* gebruikt als tekst voor het laatste van zijn zeven liederen, Opus 17.

Sibrand Schepel

kulkee kahdesti päivässä kirjailijan paratiisiin ja takaisin. Viimeiset elämänsä vuosikymmenet Kianto vietti tunnustettuna kirjailijana, suomalaisen kirjallisuuden patriarkkana. Hän kuoli Helsingissä 95-vuotiaana 27.4.1970. Hänet haudattiin Niettussaareen, Turjanlinnan lähelle ja Suomussalmella kuvanveistäjä Kain Tapperin patsas on muistona tästä tärkeästä kirjailijasta, joka jätti jälkeensä suuren 67 kirjan ja runoteoksen tuotannon. Jean Sibelius käytti vuonna 1902 yhtä Kiannon runoa, "Lastu lainehilla" tekstinä viimeiseen seitsemästä sonaartistaan (Opus 17).

Sibrand Schepel
Käännös: Mia Uusitalo

Winter in Pertteli

29

Winter in Pertteli (ca. 18 km van Salo), foto's Ville Salmi

Vragen over Finse taal of cultuur?

De Finse taal en cultuur zijn nog steeds tamelijk onbekend in Nederland. Als vereniging moeten we daar verandering in proberen te brengen. Tijdens de activiteiten rond het 100 jarig bestaan van het onafhankelijke Finland bleek dat er zeker belangstelling voor is.

Gerard
Rijerse

Die belangstelling is erg divers: er kwamen vragen over de Finse taal, over geschiedkundige onderwerpen en over beeldende kunst en literatuur. U, als lid van de VNF, zult vast ook wel van die vragen hebben gehad. En misschien wilt u ook in bredere kring de Finse taal en cultuur wat bekender maken. Daarvoor hebben we een aanbod. De stichting Finoegristiek heeft als doel het bevorderen van de belangstelling voor de Finoegrische talen en culturen

in het Nederlandse taalgebied. De Stichting heeft een inventarisatie gemaakt van deskundigen op het brede gebied van de Finoegristiek. Dat varieert van kennis over de geschiedenis, taal en de talen, literatuur, muziek en beeldende kunst. Zij zijn bereid daarover lezingen te geven.

Dus als u ook lid bent van een andere vereniging dan de VNF, waar belangstelling is, of als u zelf Finland en/of de Finoegrische culturen onder de aandacht wil brengen, kunt u contact opnemen met de Stichting (finoegristiek@gmail.com) of onze secretaris Gerard Rijerse (info@vnf.nu).

Een soepzootje?

Voor mij is de stad Odessa aan de Zwarte Zee in het zuiden van Oekraïne vooral verbonden met de Russische schrijver Isaac Babel. Zijn meesterlijk geschreven korte verhalen heb ik meerdere malen gelezen. Toen er in het voorjaar van 2018 een brochure over een reis naar Oekraïne bij ons binnenkwam met als sluitstuk van de reis een bezoek aan Odessa, was de beslissing om deel te nemen snel genomen.

Half oktober vlogen wij via Warschau naar Lviv in het westen van Oekraïne. Van de stad Lviv had ik nog nooit gehoord, wel van Lemberg dat de Duitse benaming voor dezelfde plaats is. In Lviv voelden wij ons een beetje in Krakau en ook enigszins in Wenen en volgens de plaatselijke gids klopte dat wel. De stad is tot aan het ein-

de van de achttiende eeuw Pools geweest, maar maakte in de negentiende eeuw tot aan het einde van de eerste wereldoorlog deel uit van het Habsburgse rijk. Vanuit Lviv gingen wij met de trein naar Kiev. In het centrum van de stad zagen wij indrukwekkende Stalin-architectuur uit de tijd toen Oekraïne nog deel uit maakte van de Sovjet Unie. Wat ons ook opviel was het grote contrast tussen de vele armoedige flatgebouwen in de buitenwijken uit de Sovjet tijd – Chroesjtsjov-flatgebouwen volgens de gids – en de dure winkelstraten in het centrum van de stad. Natuurlijk bezochten wij ook een aantal prachtige orthodoxe kloosterkerken met hun goudkleurige koepels en vergaapten wij ons aan het goud waar die zelfde kerken van binnen mee versierd zijn.

30

Kysymyksiä Suomen kielestä ja kulttuurista?

Suomen kieli ja suomalainen kulttuuri eivät ole kovinkaan tunnettuja Alankomaissa. Yhdistyksemme haluaa saada aikaan muutoksen asiassa. Suomen 100-vuotisjuhlan yhteydessä järjestetyissä tapahtumissa kävi ilmi, että asia kiinnostaisi monia.

Kiinnostusta osoitettiin eri asioihin; kysymyksiä esitettiin suomen kielestä, Suomen historiasta, taiteesta sekä kirjallisuudesta. Ehkä tekin yhdistyksen jäseninä olette saaneet vastaavanlaisia kysymyksiä. Ehkä teitäkin kiinnostaisi levittää tuntemusta näistä asioista ja siksi meillä onkin ehdotus.

Alankomaiden Finoegristiek-säätiön tavoitteena on edistää suomalais-ugri-laisten kielten ja kulttuurien tuntemusta hollanninkielisillä alueilla. Säätiö on

koonnut listan suomalais-ugrilaisuuden asiantuntijoista. Heidän asiantuntemuksensa kattaa historian, kielen, kirjallisuuden ja taiteen alat. He ovat myös valmiita luennoimaan aiheista.

Muutkin kuin yhdistyksemme jäsenet, joita asia kiinnostaa ja jotka haluaisivat tehdä Suomea tai suomalais-ugrilaisuutta tunnetuksi, voivat ottaa suoraan yhteyttä säätiöön (finoegristiek@gmail.com) tai sihteerimme Gerard Rijerseen (info@vnf.nu).

Sekamelska?

Minulle Odessan kaupunki Mustanmeren rannalla eteläisessä Ukrainassa on ennen kaikkea sidoksissa venäläiseen kirjailijaan Isaac Babeliin. Hänen mestarillisesti kirjoittamansa lyhyet tarinat olen lukenut useampia kertoja. Kun meille keväällä 2018 tuli ilmoitus matkasta Ukraina ja sen matkan viimeisenä kohteena oli Odessa, oli matkalle osallistuminen nopea päätös.

Lokakuun puolivälissä lensimme Varsovan kautta läntisen Ukrainan Lviv'iin. Kaupungista nimeltä Lviv en ollut koskaan kuullut, kylläkin Lembergistä, mikä on saman paikan saksankielinen nimi. Lvivissä tunsimme vähän olemme kuin Krakovassa ja toisaalta kuin Wienissä, ja paikallisen oppaan mielestä se pitää kyllä

paikkansa. Kaupunki on ollut 1700-luvun loppuun puolalainen, mutta 1800-luvulla ja aina ensimmäisen maailmansodan loppuun saakka se oli osana Habsburgien valtakuntaa.

Lvivistä menimme junalla Kiovaan. Kaupungin keskustassa näimme vaikuttavaa Stalin-arkkitehtuuria ajalta, jolloin Ukraina oli osa Neuvostoliittoa. Mihin myös huomiomme kiintyi oli suuri kontrasti neuvostoaikaisten laitakaupungin asuinlähiöiden köyhien kerrostalojen – oppaan mukaan Khrutshof-talojen – ja keskustan kalliiden liikekatujen välillä. Tietysti kävimme myös muutamissa upeissa ortodoksisissa luostarikirkoissa kullankäytöineen, ja hämmästelimme sitä kullankäytön määrää, millä samat kirkot oli sisällä koristeltu.

Column

Carel
van
Bruggen

31

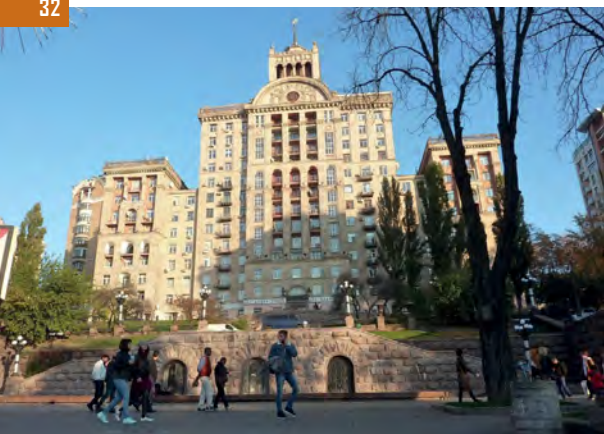
Kolumni

Odessa

Ons bezoek aan Kiev duurde niet lang. Wij overnachtten er twee keer en gingen toen met de bus op weg naar Odessa. De busreis door de het licht glooiende, vruchtbare landschap naar het zuiden duurde vele uren, waarna wij tegen de avond in Odessa aankwamen. Ook in Odessa overnachtten wij twee maal. Wij wandelden en reden door de stad, bezochten onder meer het literatuurmuseum, waar in een vitrine

32

Odessa

Käyntimme Kiovassa ei kestänyt pitkään. Yövyimme siellä kaksi yötä ja sitten lähdimme bussilla kohti Odessaa. Bussimatka loivasti kumpuilevan, hedelmällisen maaseudun läpi etelään kesti useita tunteja, minkä jälkeen saavuimme Odessaan illan jo pimetessä. Odessassakin olimme

het beroemde brilletje van Isaac Babel zou liggen en waar natuurlijk ook de dichter Poesjkin uitgebreid geëerd werd. De hier en daar tamelijk vervallen stad viel ons niet mee, maar dat lag ook aan het weer. Er stond een gure wind en de temperatuur kwam niet boven de 10 graden uit. Geen aangenaam weer om een aan de kust gelegen stad te verkennen.

Maar wat heeft dit allemaal met Finland te maken? Mijn antwoord is: meer dan je denkt. En dan heb ik het met name over de negentiende-eeuwse architectuur Van Odessa. Die deed mij meerdere malen aan Helsinki denken. Zowel het centrum van Helsinki als dat van Odessa is voor een belangrijk deel gebouwd in een neoklassieke stijl in een tijd dat beide steden binnen de grenzen van het Russische imperium lagen. En dat was te zien en te merken terwijl wij door de stad liepen. In mindere mate hadden wij een aantal jaren geleden hetzelfde gevoel toen wij door Tasjkent,

vain kaksi yötä. Kävelimme ja ajoimme kaupungin läpi, kävimme muun muassa kirjallisuuseumossa, missä Isaac Babelin kuuluisien silmälasien piti olla vitriinissä ja missä myös tietysti runoilija Pusjkin sai paljon huomiota. Siellä täällä aika ränstynyt kaupunki ei meitä miellyttänyt, mutta se johtui kai myös huonosta säästä. Oli raaka tuuli eikä lämpötila noussut yli 10 asteen. Ei ollut mikään miellyttävä sää tutustua rannikolla olevaan kaupunkiin. Mutta mitä tekemistä tällä kaikella on Suomen kanssa? Vastaukseni on: enemmän kuin luuletkaan. Ja silloin tarkoitan varsinkin 1800-luvun arkkitehtuuria Odessassa. Se sai minut useampia kertoja ajattelemaan Helsinkiä. Niin Helsingin keskusta kuin Odessankin on tärkeiltä osin rakennettu neoklassiseen tyyliin aikana, jolloin molemmat kaupungit olivat Venäjän imperiumin rajojen sisällä. Ja sen näki ja koki kaupungin halki kävellessämme. Vähem-

de hoofdstad van Oezbekistan, liepen. Ook Oezbekistan is in de tweede helft van de negentiende eeuw onder Russisch bestuur gebracht.

De overeenkomsten tussen Sint Petersburg, Helsinki, Odessa en Tasjkent beperken zich overigens niet tot de architectuur. De borsjt-soep die Pirkko mij zo nu en dan voorziet, heeft haar moeder leren klaar maken in de tijd dat zij in Viipuri woonde en beschouwde ik daarom steeds als Russisch. In Oekraïne werden wij in bijna elk restaurant getrakteerd op deze bietensoep, die daar als dé nationale soep gezien wordt. En in 2012 in Tasjkent kregen wij bij het ontbijt in een voormalig Sovjet hotel tot onze grote verbazing vele soorten typisch Finse pulla's voorgeschoteld.

Die Finse pulla's in Tasjkent waren volgens onze in Oezbekistan opgegroeide gids, die de zoon was van een gedeporteerde Krim-Tataarse moeder, niet helemaal onverklaarbaar. Hijzelf had in de Sovjet-

mässä määrin tunsimme saman muutamia vuosia sitten kun kävelimme Taskendissa, Usbekistanin pääkaupungissa. Myös Usbekistan joutui saman vuosisadan toisella puoliskolla Venäjän hallintoon.

Yhtäläisyydet Pietarin, Helsingin, Odessan ja Taskendin kanssa eivät muuten rajoitu vain arkkitehtuuriin. Borstj-keiton, jota Pirkko silloin tällöin tarjoaa, oli hänen äitinsä oppinut valmistamaan asuessaan Viipurissa, ja siksi pidän sitä vieläkin venäläisenä keittona. Ukrainassa meille tarjoihtiin melkein joka ravintolassa tuota punajuurikeittoa, jota siellä pidettiin kansallisruokana. Ja vuonna 2012 Taskendissa entisessä neuvosto-hotellissa saimme aamiaisella suureksi hämmästyksellemme useampaa lajia tyypillistä suomalaista pullaa. Suomalaisten pullien tausta Taskendissa ei Usbekistanissa kasvaneen oppaamme mukaan, jonka äiti oli Krimin tataarina maahan pakkokuljetettu, ollut ihan selit-

telemme. Ennen kuin lähtimme Odessaan, kävimme kirjallisuuseumossa, missä Isaac Babelin kuuluisien silmälasien piti olla vitriinissä ja missä myös tietysti runoilija Pusjkin sai paljon huomiota. Siellä täällä aika ränstynyt kaupunki ei meitä miellyttänyt, mutta se johtui kai myös huonosta säästä. Oli raaka tuuli eikä lämpötila noussut yli 10 asteen. Ei ollut mikään miellyttävä sää tutustua rannikolla olevaan kaupunkiin. Mutta mitä tekemistä tällä kaikella on Suomen kanssa? Vastaukseni on: enemmän kuin luuletkaan. Ja silloin tarkoitan varsinkin 1800-luvun arkkitehtuuria Odessassa. Se sai minut useampia kertoja ajattelemaan Helsinkiä. Niin Helsingin keskusta kuin Odessankin on tärkeiltä osin rakennettu neoklassiseen tyyliin aikana, jolloin molemmat kaupungit olivat Venäjän imperiumin rajojen sisällä. Ja sen näki ja koki kaupungin halki kävellessämme. Vähem-

Odessa

tijd in het uiterste oosten van Oezbekistan op de middelbare school les gehad van twee leraren met Finse namen. Eén van die leraren heette, als ik het mij goed herinner, Matikainen. Ook zij waren zeer waarschijnlijk slachtoffers van Stalins deporteerpolitiek. Kortom, de Russen hebben er zowel in Europa als in Azië nog al een soepzootje van gemaakt.

Carel van Bruggen

Richelieu, Odessa

tämätön. Hänellä itsellään oli Neuvostoliiton aikana Usbekistanin äärimmäisessä itäosassa keskikoulussa kaksi opettajaa, joilla oli suomalaiset nimet. Toinen heistä oli muistaakseni Matikainen. Ehkä hekin olivat Stalinin pakkokuljetusten uhreja. Lyhyesti sanottuna ovat venäläiset sekä Euroopassa että Aasiassa saaneet aikaan jonkinlaisen sekamelskan!

Carel van Bruggen

Käännös: Pirkko van Bruggen

33

De Ålandkwestie

Kort nadat Finland zich op 6 december 1917 onafhankelijk had verklaard, is er een internationaal dispuut ontstaan over de Ålandeilanden, die in de Oostzee liggen tussen Finland en Zweden. Deze archipel, die uit duizenden eilanden bestaat, met als grootste eiland Fasta Åland (oppervlakte 685 km²), waar 90% van de bevolking woont, werd opgeëist door Zweden. Een van de argumenten hiervoor was, dat de bevolking van de eilanden voor 100% Zweedssprekend is.

Arnold Pieterse Om de achtergrond van deze Ålandkwestie te begrijpen, moeten we ver teruggaan in de geschiedenis en wel naar het jaar 1809. In dat jaar werd Finland, inclusief de Ålandeilanden, een grootvorstendom onder de Russische tsaar, nadat het sinds de Middeleeuwen had behoord bij het Zweedse koninkrijk.

Ligging van de Ålandeilanden, met de hoofdstad Maarianhamina (Mariehamn), tussen Finland en Zweden in de Botnische Golf. | Ahvenanmaa ja sen pääkaupunki Maarianhamina Suomen ja Ruotsin välissä Pohjanlahdella.

Dit werd vastgelegd in het verdrag van Hamina, dat was gesloten tussen Zweden en Rusland na afloop van de oorlog die in 1808 tussen beide landen was uitbroken. De Zweedse onderhandelaars

35

34

Ahvenanmaan kysymys

Suomen itsenäistyttyä 6. joulukuuta 1917 Ahvenanmaan tilanteesta syntyi kansainvälinen kiista. Ruotsi vaati Ahvenanmaan saaristoa itselleen perustellen vaatimustaan muun muassa sillä, että paikallinen väestö on 100-prosenttisesti ruotsinkielistä. Ahvenanmaan saariryhmä käsittää tuhansia saaria ja luotoja, ja 90 prosenttia väestöstä asuu suurimmalla saarella Manner-Ahvenanmaalla (Fasta Åland, pinta-ala 685 km²).

Ahvenanmaan kysymyksen ymmärtämiseksi meidän on palattava historiassa vuoteen 1809, jolloin Suomesta, Ahvenanmaa mukaan lukien, tuli Venäjän tsaarin alainen suuriruhtinaskunta maan kuuluttua keskiajalta lähtien Ruotsin kuningaskuntaan. Liittäminen vahvistettiin Haminan rauhassa, jonka Ruotsi ja Ve-

näjä solmivat, kun vuonna 1808 syttynyt Suomen sota oli päättynyt. Ruotsin neuvottelijat tekivät silloin parhaansa pitääkseen saaret Ruotsilla, mutta Venäjä ei antanut periksi. Luovutus jäi hirttä-mään Ruotsia.

Suomen itsenäistyttyä Ruotsi näki tilaisuutensa tulleen ja vaati saaria uudelleen itselleen. Myös suuri enemmistö paikallisesta, ruotsinkielisestä väestöstä kannatti liittymistä Ruotsiin. Suomi vastusti luovuttamista voimakkaasti. Suomen hallitus viittasi lisäksi siihen, että Ruotsi oli tunnustanut Suomen melkein välittömästi itsenäisyysjulistuksen jälkeen puuttumatta tällöin mitenkään Ahvenanmaan asemaan.

Åland >>

hebben er indertijd alles aan gedaan om de eilanden te behouden, maar de Russen hebben voet bij stuk gehouden. Voor Zweden is dit nog lang een heet hangijzer gebleven.

Na de Finse onafhankelijkheid rook Zweden een nieuwe kans om de eilanden te claimen. Een steun in de rug hierbij was dat een grote meerderheid van de lokale Zweedssprekende bevolking voorstander was voor aansluiting bij Zweden. Finland verzette zich hier fel tegen. De regering in Helsinki wees er bovendien op dat Zweden, min of meer onmiddellijk na de Finse onafhankelijkheidsverklaring, tot erkenning van Finland was overgegaan, zonder hierbij de status van de Ålandeilanden aan de orde te stellen.

Vervolgens is de kwestie door Zweden voorgelegd aan de vredesconferentie van Parijs, die plaats vond na de beëindiging van de Eerste Wereldoorlog. Maar daar kon geen beslissing worden genomen en

Ruotsi esitti asian sen jälkeen Pariisin rauhankonferenssille, joka ei kuitenkaan voinut tehdä päätöstä, ja kysymys lähetettiin vuonna 1919 perustetun Kansainliiton käsiteltäväksi.

Tämä kaikki johti monivaiheiseen poliittiseen köydenvetoon, jonka tuloksena Kansainliitto lopulta ratkaisi asian Suomen eduksi. On paljolti epäselvää, mitä kaikkea kulissien takana oikein tapahtui.

Suomen itsenäistymistä edeltäneet poliittiset vaiheet

Ensimmäisen kerran Ahvenanmaalla oli tärkeä osa Itämeren kansainvälisissä voimasuhteissa, kun Pietari Suuren joukot miehittivät saaret suuren Pohjan sodan aikana (1700–1721). Venäläiset rakensivat Ahvenanmaalle tukikohdan, josta käsin voitiin hyökätä Ruotsiin. Vuonna 1721, Uudenkaupungin rauhan jälkeen, venäläiset

de kwestie werd doorverwezen naar de Volkenbond in Genève, die in 1919 was opgericht.

Dit alles heeft geleid tot een ingewikkelde politieke touwtrekkerij, waarbij de Volkenbond uiteindelijk de eilanden definitief aan Finland heeft toegewezen. Maar hierbij is er veel onduidelijkheid over wat zich allemaal achter de schermen heeft afgespeeld.

Politieke ontwikkelingen voorafgaand aan de Finse onafhankelijkheid

De eerste keer dat de Ålandeilanden een belangrijke rol speelden in de internationale machtsverhoudingen in de Oostzee, was tijdens de Grote Noordse Oorlog (1700–1721), toen de eilanden bezet werden door de Russische troepen van tsaar Peter de Grote. De Russen maakten er vervolgens een militaire basis van, vanwaaruit aanvallen ondernomen konden worden op Zweden. In 1721, na de Vrede van

poistuivat saarilta ja ne luovutettiin jälleen Ruotsille.

Venäjän ja Ruotsin välinen sota 1808–1809 johti Ahvenanmaan liittämiseen Suomen suuriruhtinaskunnan osana Venäjän keisarikuntaan. Sota oli syttynyt Ruotsin kieltäytyttyä osallistumasta Napoleonin julistamaan mannermaasulkemukseen, jolla kiellettiin kaikki kaupan käynti Manner-Euroopan ja Englannin välillä. Venäjä oli tuolloin Ranskan liittolainen ja sai Ranskan keisarilta vapaat kädet hyökätä Ruotsiin. Napoleon kutsui Ahvenanmaata ”Tukholman avaimeksi” ja saariston strateginen sijainti vahvisti Venäjän valta-asemaa Itämerellä tuntuvasti.

Napoleonin kukistuttua Euroopan tasapaino muuttui ja Englanti alkoi puuttua entistä enemmän Itämeren tilanteeseen yrittäen hillitä Venäjän kasvavaa valtaa. Venäjä alkoi vuonna 1832

Uusikaupunki, trokken de Russen zich terug en werden de eilanden weer aan Zweden teruggegeven.

Vervolgens leidde de oorlog tussen Rusland en Zweden in 1808-1809 er toe dat de Ålandeilanden bij het imperium van de tsaar werden ingelijfd, als onderdeel van het grootvorstendom Finland. Deze oorlog was het gevolg geweest van de Zweedse weigering om deel te nemen aan het Continentaal Stelsel, de maatregel van Napoleon om alle handel tussen het continent en Engeland te verbieden. Rusland was in die tijd een bondgenoot van Frankrijk en kreeg van de Franse keizer de vrije hand om Zweden aan te vallen. De strategische ligging van de Ålandeilanden, Napoleon noemde ze de ‘sleutel tot Stockholm’, versterkte in belangrijke mate de machtspositie van Rusland in de Oostzee.

Na de val van Napoleon is er een nieuwe situatie in Europa ontstaan en begon

rakentaa suurta Bomarsundin linnoitusta Manner-Ahvenanmaalle Lumparinlahden rannalle.

Vuonna 1853 puhkesi Krimin sota, jossa vastakkain olivat Venäjä ja liittouma, joka käsitti muun muassa Englannin ja Ranskan. Kesällä 1854 Englannin ja Ranskan sotalaivat hyökkäsivät Bomarsundin linnoitukseen ja tuhosivat sen.

Krimin sota päättyi vuonna 1856 Venäjän kannalta fiaskoon, ja vaikka Ruotsi oli pysyttäytynyt sodan ulkopuolella, se pyrki nyt diplomaattista tietä saamaan Ahvenanmaan takaisin. Tämä ei onnistunut, mutta Venäjän oli myönnettävä demilitarisoimaan saaret. Tilanne pysyi muuttumattomana ensimmäiseen maailmansotaan asti.

Ensimmäisen maailmansodan syyttyä Saksa pyrki kaikin voimin saamaan Ruotsin liittymään keskusvaltojen puolelle. Se käytti Ahvenanmaata houkuttimena

Engeland zich steeds meer te bemoeien met de situatie in de Oostzee, waarbij het de toenemende macht van Rusland probeerde in te tomen. In 1832 is Rusland begonnen een groot fort, Bomarsund, te bouwen aan een baai (de Lumparbaai) op Fasta Åland.

Uiteindelijk is in 1853 de Krimoorlog uitgebroken tussen Rusland en een alliantie van verschillende landen, waaronder Engeland en Frankrijk. Tijdens deze oorlog hebben Engelse en Franse oorlogsschepen in de zomer van 1854 het fort Bomarsund aangevallen en verwoest.

De Krimoorlog, die eindigde in 1856, is voor Rusland op een fiasco uitgelopen en Zweden, hoewel het zich buiten de oorlog had gehouden, is zich op het diplomatieke vlak gaan inzetten om de eilanden terug te krijgen. Dit is niet gelukt, maar Rusland heeft wel de toezegging moeten doen dat de eilanden werden gedemilita-

Schilderij van het bombardement op het Bomarsund fort in augustus 1854 door de geallieerde vloot. | Liittoutuneiden laivasto pommittaa Bomarsundin linnoitusta elokuussa 1854.

antaen ymmärtää, että Ruotsi voisi ottaa saaret sotateimin takaisin itselleen. Sillä välin Venäjä oli aiemmasta demilitarisointisopimuksesta huolimatta alkanut jälleen linnoittaa Ahvenanmaata rauhoitellen Ruotsia väittämällä, että kyse oli vain saarten puolustamisesta.

riseerd. Deze situatie heeft geduurd tot aan de Eerste Wereldoorlog.

Na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog heeft Duitsland er van alles aan gedaan om Zweden er toe aan te zetten de kant van de Asmogendheden te kiezen. Zij hebben hierbij de Åländeilanden als lokaas gebruikt door te suggereren dat Zweden, door een militair ingrijpen, de eilanden terug zou kunnen krijgen. Ondertussen was Rusland, ondanks de eerdere overeenkomst over demilitarisering, toch weer begonnen om de eilanden te fortificeren, waarbij het Zweden geruststelde door te verklaren dat het alleen maar maatregelen waren om de eilanden te verdedigen.

Ondanks de druk van Duitsland is Zweden buiten de oorlog gebleven en heeft het Finland, nadat het zich op 6 december 1917 onafhankelijk had verklaard, vrijwel direct erkend (op 4 januari 1918), zonder hierbij de Åländeilanden expliciet te

Saksan painostuksesta huolimatta Ruotsi jättäytyi sodan ulkopuolelle, ja kun Suomi oli julistautunut itsenäiseksi 6. joulukuuta 1917, Ruotsin tunnusti sen lähes välittömästi (4. tammikuuta 1918) mainitsematta Ahvenanmaata. Tammikuussa 1918 alkaneen Suomen kansalaissodan aikana Ruotsi ryhtyi kuitenkin tarmokkaammin toimiin saadakseen saaret takaisin hallintaansa. Tähän vaikutti myös se, että 8. helmikuuta 1918 ahvenanmaalainen valtuuskunta toi Tukholmaan viestin, jonka mukaan suuri enemmistö Ahvenanmaan asukkaista oli kansanäänestyksessä kannattanut saarten liittämistä Ruotsiin. Valtuuskunta pyysi Ruotsin hallitusta puuttumaan tilanteeseen, koska saaret olivat kansalaissodan vuoksi joutuneet pahaan kaookseen.

Pari päivää myöhemmin Ruotsi miehittikin saaret. Tilanne ei kuitenkaan kestänyt kauan, koska maaliskuun alussa

noemen. Maar tijdens en kort na de Finse burgeroorlog, die eind januari 1918 is begonnen, is Zweden zich steeds intensiever gaan inzetten om de eilanden terug te krijgen. Hiertoe heeft ook bijgedragen dat op 8 februari 1918 een delegatie van de eilanden een bezoek heeft gebracht aan Stockholm en aan de Zweedse regering bekend heeft gemaakt dat, na een volksstemming, een grote meerderheid van de inwoners voor aansluiting bij Zweden had gestemd. De delegatie vroeg de regering in Stockholm in te grijpen, omdat er als gevolg van de Finse burgeroorlog, een grote chaos was ontstaan op de eilanden.

Een paar dagen later hebben Zweedse troepen inderdaad de eilanden bezet. Maar dit heeft niet lang geduurd, omdat begin maart 1918 Duitsland een leger naar de eilanden heeft gestuurd en de bezetting heeft overgenomen. Dit was onderdeel van de hulp die Duitsland tijdens

Saksa lähetti Ahvenanmaalle joukkonsa, jotka ottivat miehitysvallan ruotsalaisilta. Tämä kuului osana apuun, jota Saksa tarjosi kansalaissodassa valkoisten päällikölle Mannerheimille. Ruotsin joukkojen oli pakko vetäytyä.

Valkoisten voitettua kansalaissodan toukokuussa 1918 Saksa veti joukkonsa suurimmaksi osaksi pois saarilta. Vaikka Ruotsi oli puolueettomuuspolitiikkansa mukaisesti toiminut hyvin pidättyväisesti, se alkoi ensimmäisen maailmansodan jälkeen käydä aktiivista kampanjaa Ahvenanmaan liittämiseksi Ruotsiin. Ruotsin oli varmaan helpompi vastustaa pientä ja kansalaissodan heikentämää Suomea kuin suurta Venäjää.

Suomi torjui Ruotsin vaatimukset jyrkästi. Tärkeimpänä perusteena oli, että Suomi oli suvereeni valtio, jonka Ruotsi oli tunnustanut 4. tammikuuta 1918, jolloin Ahvenanmaakin oli osa Suomen aluetta.

de Finse burgeroorlog heeft geboden aan het Witte leger van Mannerheim. Voor het Zweedse leger zat er niets anders op dan zich weer terug te trekken,

Na afloop van de Finse burgeroorlog, in mei 1918, die door de Witten is gewonnen, hebben de Duitsers het grootste deel van hun troepen van de eilanden teruggetrokken. Hoewel, tot dan toe, Zweden heel voorzichtig had gemanoeuvreed, in lijn met de neutraliteitspolitiek, is het na de Eerste Wereldoorlog openlijk gaan lobbyen voor een annexatie van de Åländeilanden. Dit zal er mee te maken hebben gehad dat Zweden zich veel sterker voelde tegenover het kleine en, na de burgeroorlog, verzwakte Finland, dan tegenover het grote Rusland.

Finland wees de aanspraken van Zweden op de Åländeilanden resoluut af. Het belangrijkste argument dat werd aangevoerd, was dat Finland een soevereine staat was, die op 4 januari 1918 door Zweden was

Pariisin konferenssi

Koska Suomi ja Ruotsi eivät päässeet yhteisymmärrykseen Ahvenanmaan kysymyksestä, Ruotsi esitti asian keväällä 1919 Pariisin rauhankonferenssille. (Ensimmäisen maailmansodan voittajat järjestivät tämän konferenssin rauhansopimusten solmimiseksi.) Ruotsi korosti, että Ahvenanmaan asukkailla oli oikeus itse päättää poliittisesta tulevaisuudestaan. Saarilla pidettiin kesäkuussa 1919 uusi kansanäänestys (ilman Suomen viranomaisten suostumusta), ja jälleen suuri enemmistö kannatti liittymistä Ruotsiin.

Itsemääräämisoikeus oli konferenssissa arka asia, koska se saattoi johtaa ei-toivottuun ennakkotapaukseen, jolla voisi olla seurauksia Euroopan muille alueille, esimerkiksi Etelä-Tirolille. Konferenssin johto katsoi lisäksi, että Ahvenanmaan kysymys ei ollut suoraa seurausta ensimmäi-

erkend en dat op die datum het grondgebied ook de Åländeilanden omvatte.

De conferentie van Parijs

Omdat Finland en Zweden het niet eens konden worden over de Ålandkwestie, heeft Zweden in het voorjaar van 1919 de zaak voorgelegd aan de vredesconferentie van Parijs (deze conferentie werd georganiseerd door de winnaars van de Eerste Wereldoorlog om vredesverdragen af te sluiten). Hierbij legde Zweden er de nadruk op dat de inwoners van de Åländeilanden het recht zouden moeten hebben om zelf te beslissen over hun politieke toekomst. In juni 1919 is er opnieuw een volksstemming gehouden op de eilanden (zonder toestemming van de Finse autoriteiten) en opnieuw koos een grote meerderheid voor aansluiting bij Zweden.

Maar het recht op zelfbeschikking lag heel gevoelig op de conferentie, omdat dit kon leiden tot een ongewilde prece-

Van links naar rechts: Georges Clemenceau (minister-president van Frankrijk), Woodrow Wilson (president van de Verenigde Staten) en David Lloyd George (minister-president van Groot-Brittannië) tijdens de vredesconferentie van Parijs in 1919. | Kuvassa vasemmalta Georges Clemenceau (Ranskan pääministeri), Woodrow Wilson (Yhdysvaltain presidentti) ja David Lloyd George (Ison-Britannian pääministeri) Pariisin rauhankonferenssissa 1919.

sestä maailmasodasta ja että Venäjän olisi oltava mukana päätöksenteossa, vaikkei se osallistunutkaan konferenssiin. Venäjä

Standbeeld van Julius Sundblom aan de Torggatan in Maarianhamina. Julius Sundblom was een van de leiders van de opstandige beweging op de Ålandeilanden die aansluiting nastreefde met Zweden. Nadat de Ålandeilanden in 1921 definitief aan Finland waren toegewezen (met een grote mate van autonomie) werd hij in 1922 de eerste voorzitter van de Lagting, het parlement van de eilanden. | Julius Sundblomin patsas Maarianhaminan Torggatanilla. Sundblom oli Ruotsiin liittymistä kannattavan protestiliikkeen johtajia Ahvenanmaalla. Kun Ahvenanmaa oli vuonna 1921 liitetty pysyvästi Suomeen (itsehallinnollisena alueena), hänestä tuli vuonna 1922 maakuntapäivien ensimmäinen puheenjohtaja.

40

oli jo ilmoittanut vastustavansa Ahvenanmaan liittämistä Ruotsiin.

Ruotsi puolestaan katsoi, että nyt kun Ahvenanmaa ei enää kuulunut Venäjälle, tilanne liittyi ensimmäiseen maailmansotaan, koska sota oli johtanut Suomen itsenäistymiseen. Lisäksi Ruotsi väitti, että saaret kuuluivat väestön rotutuntomerkkien, kielen ja historian perusteella selvästi Ruotsille.

Suomen ja Ruotsin välinen erimielisyys johti avoimeen kriisiin, kun Suomen eduskunta hyväksyi esityksen, jolla Ahvenanmaan asukkaille myönnettiin itsehallinto. Koska päätös sisälsi ajatuksen, että saaret jäisivät pysyvästi Suomelle, paikallinen väestö nousi vastarintaan. Tämän johdosta Suomen hallitus pidätytti 5. kesäkuuta 1920 kaksi ahvenanmaalaisten johtajaa, Julius Sundblomin ja Carl Björkmanin. Heidät vapautettiin muutaman päivän kuluttua.

dentwerking en consequenties kon hebben voor andere gebieden in Europa, zoals bijvoorbeeld Zuid-Tirol. Verder vond de leiding van de conferentie dat de Ålandkwestie geen direct gevolg was van de Eerste Wereldoorlog en dat Rusland, hoewel niet aanwezig op de conferentie, hier ook over moest meebeslissen. Rusland had al laten weten tegen een overdracht te zijn van de Ålandeilanden aan Zweden.

Zweden vond dat de soevereiniteit over de Ålandeilanden, nu deze geen deel meer uitmaakten van Rusland, wel te maken had met de Eerste Wereldoorlog, omdat deze er toe geleid had dat Finland onafhankelijk was geworden. Verder werd aangevoerd dat de eilanden voor wat betreft raciale kenmerken van de bevolking, de taal en de geschiedenis, duidelijk bij Zweden hoorden.

Ondertussen brak een openlijke crisis uit tussen Finland en Zweden, nadat

Loppujen lopuksi tultiin siihen tulokseen, että Pariisin konferenssi ei ollut oikea foorumi Ahvenanmaan kysymyksen ratkaisemiseen, ja Englannin edustaja George Curzon siirsi asian Kansainliiton ratkaistavaksi.

Käsittely Kansainliitossa

Ensimmäisessä Ahvenanmaan kysymystä käsitelleessä Kansainliiton istunnossa 9. heinäkuuta 1920 Suomen edustaja Carl Enckell esitti, että kyse oli Ahvenanmaan asukkaiden ja Suomen hallituksen välisestä erimielisyydestä ja siten valtion sisäisestä asiasta.

Ruotsin edustaja Karl Branting väitti puolestaan, että kysymys oli kansainvälinen. Lisäksi hän ilmoitti, että Ruotsi kannatti kansanäänestystä saarilla ja vastusti jyrkästi suomalaisten sotilaiden läsnäoloa. Nämä olivat vuoden 1918 lopussa korvanneet Saksan joukot.

het Finse parlement een voorstel had goedgekeurd om de eilandbewoners lokale autonomie te verlenen. Omdat dit inhield dat de eilanden voor altijd Fins zouden blijven, kwam de lokale bevolking hier tegen in verzet. Vervolgens heeft de Finse regering op 5 juni 1920 twee leiders van de Ålanders, Julius Sundblom en Carl Björkman, laten arresteren. Zij werden na een aantal dagen weer vrijgelaten.

Uiteindelijk is geconcludeerd dat de conferentie van Parijs niet het juiste platform was om een beslissing te nemen over de Ålandkwestie en is de zaak door de Engelse afgevaardigde, George Curzon, doorverwezen naar de Volkenbond.

Behandeling door de Volkenbond

Tijdens een eerste zitting van de Volkenbond over de Ålandkwestie op 9 juli 1920, verklaarde de Finse vertegenwoordiger, Carl Enckell, dat er een meningsverschil was tussen de inwoners van de

Carl Enckell (1876-1959), de leider van de Finse delegatie tijdens de besprekingen over de Ålandkwestie op de vredesconferentie van Parijs in 1919 en bij de Volkenbond in de periode 1920-1922. Hij is ook minister van buitenlandse zaken geweest in drie Finse regeringen. | Carl Enckell (1876-1959), joka johti Suomen valtuuskuntaa käsiteltäessä Ahvenanmaan kysymystä Pariisin rauhankonferenssissa vuonna 1919 ja Kansainliitossa 1920-1922. Hän toimi myös ulkoministerinä kolmessa Suomen hallituksessa.

41

De eerste algemene vergadering van de Volkenbond in Genève in 1920. | Kansainliiton ensimmäinen yleiskokous Genevessä vuonna 1920.

De Nederlandse professor Antonius Struycken (1873-1923), een van de drie leden van de juridische commissie die door de Volkenbond was aangewezen om te adviseren over de Ålandkwestie. Hij was hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en een specialist op het gebied van internationale relaties. | Hollantilainen professori Antonius Struycken (1873-1923), joka oli jäsenenä juristikomiteassa, jonka Kansainliitto nimitti käsittelemään Ahvenanmaan kysymystä. Hän oli kansainvälisiin suhteisiin erikoistunut professori Amsterdamin yliopistossa.

Kansainliitto päätti 12. heinäkuuta 1920 nimittää kolmen lainoppineen komitean, joka perehtyisi asiaan. Jäseniksi nimettiin professorit Ferdinand Larnaude (Ranskasta), Antonius Struycken (Alankomaista) ja Max Hüber (Sveitsistä).

Nämä kolme juristia käsittelevät asiaa 3. elokuuta ja 5. syyskuuta 1920. He tulivat siihen tulokseen, että kiista oli syntynyt silloin, kun Suomi ei vielä ollut "lopullisesti muodostunut valtio" ja että vuoden 1918 sotatoimet olivat estäneet lopullisen päätöksen tekemisen Ahvenanmaan suvereeniuudesta. Lisäksi komitea katsoi, että muut valtiot eivät olleet tunnustaneet Suomen itsenäisyyttä oikeudellisesti pätevästi, koska tunnustukset oli tehty sotatilan vallitessa.

Kun lainoppineet lisäksi katsoivat, että kyse oli kansainvälisestä asiasta, Ruotsi sai vettä myllyynsä.

Ålandeilanden en de Finse regering en dat het dus een binnenlandse kwestie was.

De Zweedse vertegenwoordiger, Karl Branting, daarentegen, bracht naar voren dat het wel degelijk om een internationale kwestie ging. Verder liet hij weten dat Zweden voorstander was van een volkstemming op de eilanden en grote bezwaren had tegen de aanwezigheid van Finse militairen, die aan het eind van 1918 de Duitse troepen hadden vervangen.

Op 12 juli 1920 heeft de Volkenbond een resolutie aangenomen waarbij een commissie van drie juristen werd benoemd, die zich verder moest gaan verdiepen in de materie. De commissie bestond uit de professoren Ferdinand Larnaude (uit Frankrijk), Antonius Struycken (uit Nederland) en Max Hüber (uit Zwitserland).

De drie juristen hebben de zaak behandeld tussen 3 augustus en 5 septem-

Suomi vastusti komitean selvitystä voimakkaasti ja painosti etenkin Englantia tarkistamaan kantaansa. Oletettavasti Englantia vaivasi Kansainliittoon kuulumattoman Venäjän poissulkeminen keskustelusta. Tilanne johti toisen komitean, niin sanotun selvityskomitean, perustamiseen 20. syyskuuta 1920. Sen toimeksiantona ei ollut tarkastella asian oikeudellisia näkökohtia vaan keskittyä pikemminkin poliittisiin seurauksiin. Komitean jäsenet olivat Belgian entinen ulkoministeri Eugène Beyens, Sveitsin entinen presidentti Felix Calonder ja Yhdysvaltojen entinen Konstantinopolin-suurlähettiläs Abram Elkus. Komitea matkusti syksyn ja talven 1920–1921 aikana Ruotsiin, Suomeen ja Ahvenanmaalle. Ajoittuminen talveen oli ehkä hyvinkin merkityksellistä. Jäässä oleva rannikkomeri osoitti, että maantieteellisesti katsoen Ahvenanmaan saaristo liittyy luontevasti

ber 1920. Zij kwamen tot de conclusie dat het dispuut was ontstaan, toen Finland nog geen 'definitief gevormde staat' was, en dat door de oorlogshandelingen in 1918 het niet mogelijk was geweest om een definitieve beslissing te nemen met betrekking tot de soevereiniteit over de Ålandeilanden. Bovendien vond de commissie ook nog eens dat de erkenning van de Finse onafhankelijkheid door andere landen niet rechtsgeldig was, omdat het had plaats gevonden tijdens oorlogsomstandigheden.

Alles bij elkaar, en ook omdat de juristen het wel degelijk een internationale aangelegenheid vonden, was dit koren op de molen van de Zweden.

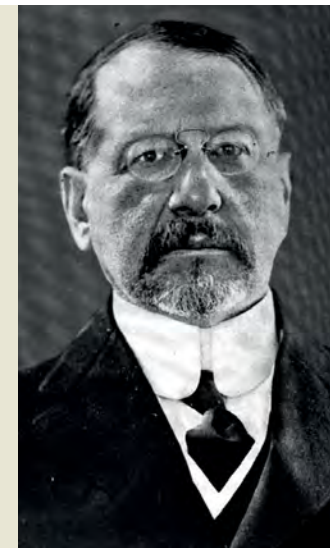
Finland heeft het rapport van de juristen krachtig afgewezen en vooral druk uitgeoefend op Engeland om de zaak te herzien. Aangenomen wordt dat er bij de Engelsen achter de schermen een wat ongemakkelijk gevoel was over het buiten-

Manner-Suomeen, kun taas Ruotsin puolella vastassa oli avomeri.

Selvityskomitea esitti keväällä 1921 raporttinsa, joka erosi täysin aiemmasta kolmen juristin laatimasta selonteosta. Johtopäätöksenä oli nyt, että Suomi oli itsenäiseksi julistauduttuaan suvereeni valtio ja että Suomen hallitus edusti pian julistuksen jälkeen syntyneestä kansalaisodasta huolimatta laillista valtiovaltaa. Selvityskomitea katsoi lisäksi, että Ahvenanmaa oli kiistämättä osa itsenäistä Suomea. Raportissa todettiin myös, ettei Ruotsi ollut maininnut Ahvenanmaata tunnustaessaan Suomen virallisesti 4. tammikuuta 1918.

Herää kysymys, miten kaksi komiteaa on voinut päätyä niin erilaisiin tuloksiin. Beyens ja Calonder, jotka tulivat monikielisistä maista (Belgiasta ja Sveitsistä), eivät olleet taipuvaisia korostamaan kieleen perustuvaa erottelua, joka oli Ruotsin tär-

sluiten van Rusland, dat geen lid was van de Volkenbond. Het een en ander heeft geleid tot de benoeming van een tweede commissie door de Volkenbond, een zogenoemde inlichtingencommissie, op 20 september 1920. Deze commissie had als opdracht om niet in de eerste plaats naar de juridische aspecten te kijken, maar zich meer te richten op de politieke implicaties. De commissie bestond uit een voormalige minister van buitenlandse zaken van België (Eugène Beyens), een voormalige president van Zwitserland (Felix Calonder) en een voormalige ambassadeur van de Verenigde Staten in Constantinoepel (Abram Elkus). Tijdens de herfst en de winter (1920-1921) bezochten zij Zweden, Finland en de Ålandeilanden. Misschien is het wel heel belangrijk geweest dat zij er in de winter waren. Dit maakte het duidelijk, door de ijsvorming, dat geografisch de Ålandeilanden een geleidelijke overgang vormen naar het Finse vasteland,

De Amerikaanse diplomaat Abram Elkus (1867-1947), een van de drie leden van de inlichtingencommissie die door de Volkenbond was aangewezen om te adviseren over de Ålandkwestie. Hij heeft grote invloed gehad op het uiteindelijke voorstel van de inlichtingencommissie om de Ålandeilanden aan Finland toe te wijzen. | Yhdysvaltalainen diplomaatti Abram Elkus (1867-1947), joka oli jäsenenä selvityskomiteassa, jonka Kansainliitto nimitti käsittelemään Ahvenanmaan kysymystä. Suurelta osin hänen ansioitaan selvityskomitea katsoi lopulta, että Ahvenanmaa kuului Suomelle.

keimpiä perusteita vaatia saaria itselleen. Vaikka Yhdysvallat kannatti kansalaisryhmien itsemääräämisoikeutta, Elkus, jolla

De vlag van de Ålandeilanden. | Ahvenanmaan lippu.

terwijl er tussen de eilanden en Zweden een open zee is.

De inlichtingencommissie kwam in het voorjaar van 1921 met een volledig ander rapport dan de commissie van de drie juristen. De conclusie was dat Finland wel degelijk een soevereine staat was, nadat het de onafhankelijkheid had

loppujen loppuksi oli ilmeisesti huomattava vaikutusvalta, piti Venäjän kommunismin uhkaa vielä tärkeämpänä tekijänä. Hän kertoi Yhdysvaltojen ulkoministerille lähettämässään kirjeessä pitävänsä tärkeänä, että Suomi olisi murina torjumasu kommunismin leviämistä. Hän uskoi, että kansalaissodan seurauksena Suomi vastustaisi kommunismia jyrkemmin kuin Ruotsi. Luultavasti hänen henkilökohtaisilla suhteillaan oli myös suuri merkitys, koska hän samassa kirjeessä kirjotti, että suomalaiset ovat aktiivista, tarmokasta ja työteliästä kansaa. Elkus näyttää pitäneen suomalaisista enemmän kuin ruotsalaisista.

Kansainliitto antoi 22. lokakuuta 1922 päätöslausuman, jonka mukaan Ahvenanmaa kuului tietyin edellytyksin lopullisesti Suomelle. Edellytyksenä oli muun muassa, että saaret oli demilitarisoitava (Krimin sodan jälkeisen vuoden 1856 so-

uitgeroepen, en dat, ondanks de burgeroorlog die kort daarna uitbrak, de Finse regering in die periode het wettige gezag vertegenwoordigde. De inlichtingencommissie was verder van mening dat de Ålandeilanden ontegenzeggelijk deel uitmaakten van het onafhankelijke Finland. Ook werd vastgesteld dat Zweden, toen het Finland officieel erkende op 4 januari 1918, de Ålandeilanden niet heeft genoemd.

De vraag is hoe het mogelijk is geweest dat de eindconclusies van de twee commissies zo verschillend waren. Beyens en Calonder, afkomstig uit landen waar verschillende talen worden gesproken (België en Zwitserland), waren er huiverig voor om een afscheiding te propageren op basis van een taal, een van de belangrijkste argumenten van de Zweden om de eilanden te claimen. Hoewel de Verenigde Staten voorstander waren van het zelfbeschikkingsrecht van bevol-

pimuksen mukaisesti) ja että asukkaat saivat huomattavan autonomian. Lisäksi heidän oli vapautettava asevelvollisuudesta. Ahvenanmaa sai myös oman lipun, ja ruotsista tuli ainoa virallinen kieli. Täydellinen itsenäisyys hylättiin, koska asukasluku oli suhteellisen pieni.

Ahvenanmaa sai oman lakiasäättävän elimen, maakuntapäivät (lagting).

Syynä siihen, miksi Kansainliitto perusti päätöksensä selvityskomitean raporttiin syrjäyttäen juristien selonteon, täytyy olla suurvaltojen yksimielisyyden kullissien takana. Kansainliiton silloisella pääsihteerillä, englantilaisella Eric Drummondilla, on luultavasti ollut myös huomattava vaikutus päätöksenteossa.

kingsgroepen, heeft voor Elkus, die uiteindelijk veel invloed lijkt te hebben gehad, de dreiging van het communisme in Rusland een doorslaggevende rol te hebben gespeeld. Hij verklaarde in een brief aan de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken dat hij het belangrijk vond dat Finland een barrière vormde tegen de verspreiding van het communisme. Hij ging er daarbij vanuit dat de Finnen, door de ervaringen in de burgeroorlog, krachtiger weerstand zouden bieden aan het communisme dan de Zweden. Maar blijkbaar zijn de persoonlijke relaties ook een belangrijke factor geweest, omdat hij in de zelfde brief schreef dat de Finnen een actief, energiek en hardwerkend volk zijn. Dus lijkt het er sterk op dat Elkus meer gecharmeerd was door de Finnen dan door de Zweden.

Op 22 oktober 1922 nam de Volkenbond een resolutie aan, waarin werd verklaard dat de Ålandeilanden, onder bepaalde voorwaarden, definitief aan Finland werden toegewezen. De voorwaarden hielden onder andere in dat de eilanden moesten worden gedemilitariseerd (in overeenstemming met de overeenkomst uit 1856 na de Krimoorlog) en dat de eilandbewoners een grote mate van autonomie zouden krijgen. Verder werden zij vrijgesteld van dienstplicht. De eilanden kregen ook nog eens een eigen vlag en Zweeds werd de enige officiële taal. Volledige onafhankelijkheid van de eilanden werd afgewezen omdat het aantal inwoners relatief laag was.

De Ålandeilanden kregen een eigen parlement, de Lagting.

Het gebouw van het parlement van de Ålandeilanden, de Lagting, aan de Strandgatan in Maarianhamina. Het gebouw werd geopend in 1978. | Ahvenanmaan maakuntapäivien rakennus Strandgatanilla Maarianhaminassa. Rakennus avattiin vuonna 1978.

De reden waarom uiteindelijk het rapport van de inlichtingencommissie als leidraad is gebruikt door de Volkenbond en niet het rapport van de juristen, kan niet anders verklaard worden dan dat de grote mogendheden het hier, achter de schermen, over eens zijn geworden. De toenmalige secretaris-generaal van de Volkenbond, de Engelsman Eric Drummond, zou ook grote invloed hebben gehad op dit besluit.

Professor Willem van der Vlugt en de Åland kwestie

De Nederlandse professor Willem van der Vlugt, die zich intensief voor Finland heeft ingezet, heeft indertijd een pamflet geschreven over de Ålandkwestie. Hierin verdedigde hij met verve het standpunt dat de eilanden onderdeel zijn van Finland. Hij zou hierbij advies hebben gevraagd aan twee collega hoogleraren aan de Universiteit van Leiden die gespecia-

Professori Willem van der Vlugt ja Ahvenanmaan kysymys

Hollantilainen professori Willem van der Vlugt, joka ajoi voimakkaasti Suomen asiaa, kirjoitti pamfletin Ahvenanmaan kysymyksestä. Siinä hän puolusti näkemystä saarten kuulumisesta Suomelle. Hän oli kysynyt neuvoa kahdelta kansainväliseen oikeuteen erikoistuneelta Leidenin yliopiston professorilta. Mistään ei ilmene,

Willem van der Vlugt

liseerd waren in internationaal recht. Er wordt nergens vermeld of hij ook contact heeft gehad met professor Antonius Struycken, die lid was geweest van de commissie van drie juristen en die de Zweedse aanspraken had verdedigd.

Het is onduidelijk wat de invloed van het pamflet van Willem van der Vlugt, dat in het voorjaar van 1921 naar de Volkenbond werd gestuurd, is geweest. In het gedetailleerde standaardwerk over de Ålandkwestie door James Barros, dat is gepubliceerd in 1968 door Yale University Press, wordt van der Vlugt niet genoemd. Wel heeft de publicatie van van der Vlugt irritatie opgewekt in Zweden. In een officieel document van de Zweedse regering worden zijn argumenten afgewezen.

Arnold Pieterse

oliko hän ollut yhteydessä myös professori Antonius Struyckeniin, joka oli kolmen juristin muodostaman komitean jäsen ja kannatti Ruotsin vaatimuksia.

Epäselväksi on jäänyt, mikä merkitys Willem van der Vlugtin keväällä 1921 Kansainliittoon lähettämällä pamfletilla oli. Ahvenanmaan kysymystä yksityiskohtaisesti käsittelevässä James Barrosin teoksessa (Yale University Press, 1968) Willem van der Vlugtia ei mainita ollenkaan. Van der Vlugtin julkaisu herätti kyllä ärtymystä Ruotsissa, ja Ruotsin hallitus torjui hänen perustelunsa virallisessa asiakirjassa.

Arnold Pieterse

Käännös: Leena Määttänen

Vertalingen van na 1990

Na 1990 is de stimulerende invloed van de opleiding aan de Universiteit van Groningen erg duidelijk. Twee docenten zijn als vertaler actief (Adriaan van der Hoeven en Marja-Leena Hellings) en ook in Amsterdam was een bijvakopleiding Fins met de docenten Päivi Schot en Lili Ahonen. Lili is later, toen Fins als vak verdween aan de UvA, als docente naar Groningen gegaan. Inmiddels is de opleiding in ook Groningen verdwenen.

In deze periode zijn er eigenlijk maar vijf vertalers actief, maar wel met een erg grote productie: Lieven Ameel (2), Marja-Leena Hellings (11), Sophie Kuiper (4), Annemarie Raas (32!) en Maarten Tengbergen (4). Petri Hoogendijk vertaalde één boek en een vertaalgroepje onder leiding van Päivi Schot drie. De totale oogst van deze periode was

69 boeken. Iets minder dan de helft van alle vertalingen in de periode vanaf 1900.

Niet alleen verscheen er een groot aantal vertalingen voor volwassenen in deze periode, ook Finse kinderliteratuur verscheen in het Nederlands. Annemarie Raas en Sophie Kuiper zijn ook voor de kinderboeken belangrijk, daarnaast Lieven Ameel en Jan van Marken. De kinderboeken laat ik in het kader van dit artikel buiten beschouwing. In dit artikel vat ik de informatie samen die ik van de vertalers heb ontvangen en die ik uit andere bronnen heb verzameld. Over **Adriaan van der Hoeven** schreef ik in een vorig artikel.

Päivi Schot (1935-2015) doceerde vanaf de jaren '70 Fins als bijvak aan de Universiteit van Amsterdam. Ze schreef een klein boekje over de Finse taal (*Fins en de verfin-*

Gerard
Rijerse

Käännökset vuoden 1990 jälkeen

Groningenin yliopiston koulutuksen stimuloiva vaikutus vuoden 1990 jälkeen on hyvin ilmeistä. Kaksi yliopiston opettajaa toimi kääntäjinä (Adriaan van der Hoeven ja Marja Leena Hellings), ja Amsterdamsissa järjestettiin suomen kielen opetusta sivuaineena siellä opettavien Päivi Schotin ja Lili Ahosen johdolla. Myöhemmin, kun UvA:ssa ei enää järjestetty suomen kielen opetusta, Lili lähti opettajaksi Groningeniin. Tätä nykyä Groningenissa ei enää tarjota suomen kielen opetusta. Tällä ajanjaksolla oli oikeastaan vain viisi aktiivista suomen kielen kääntäjää, mutta he käänivät paljon: Lieven Ameel (2), Marja Leena Hellings (11), Sophie Kuiper (4), Annemarie Raas (32!) ja Maarten Tengbergen (4). Petri Hoogendijk kää-

si yhden kirjan, ja Päivi Schotin johtama kääntäjryhmä käänsi kolme kirjaa. Yhteensä käännöksiä valmistui tällä ajanjaksoilla 69, hieman vähemmän kuin puolet kaikista vuoden 1900 jälkeen käännetyistä kirjoista.

Tänä aikana syntyi runsaasti käännöksiä aikuistenkirjoista, mutta lastenkirjojakin käännettiin hollanniksi. Annemarie Raas ja Sophie Kuiper käänivät paljon lastenkirjoja. Samoin Lieven Ameel ja Jan van Marken. Tässä artikkelissa en kuitenkaan käsittele lastenkirjoja.

Olen käyttänyt artikkeliini sekä kääntäjiltä saami tietoja, että muista lähteistä keräämääni tietoa.

Adriaan van der Hoevenia käsittelemä edellisessä artikkelissani.

Päivi Schot

ing van Finland), de *Basiscursus Fins, lezen en leren* en een klein Fins woordenboek.

Päivi had veel belangstelling voor de Finsse volkspoëzie. Samen met Lili Ahonen schreef zij een inleiding bij de Kalevala en de volkspoëzie. En zij stelde samen met Marcel Fontijn de bundel *Levensliederen uit Karelië* samen.

Päivi was de stuwende kracht van een vertaalgroepje dat bestond uit Fleur van Groen, Ernst Kal, Nettie Janssen en mijzelf. Aanvankelijk kwamen we bij elkaar in Amsterdam, na Päivi's pensionering bij haar thuis in Leiden. Haar uitspraak van het

Nederlands was niet zonder accent, maar haar kennis van het Nederlandse idioom was verrassend groot. Samen vertaalden we verhalen een bundel verhalen van diverse schrijvers (*Fins Landschap*), van Mauri Paasilinna (*De heremiet van Roittorug*), van Leena Krohn *Tainaron* en op het moment van haar overlijden waren we bezig met de eindredactie van de eerste bundel van *Mielensäpahoittaja* van Tuomas Kyrö. De tweede bundel is vertaald door Annemarie Raas. Wij hadden nog geen titel bedacht, maar *Vroeger was alles beter* dekt

Fleur van Groen

Ernst Kal

Nettie Janssen

Gerard Rijerse

Päivi Schot (1935-2015) opetti Amsterdamin yliopistossa suomea sivuaineena 1970-luvulta lähtien. Hän kirjoitti pienen suomen kieltä käsittelevän kirjasen (*"Fins en de verfinsing van Finland"*), oppikirjan *"Basiscursus Fins, leren en lezen"* sekä pienen suomi-hollanti sanakirjan.

Päivi oli erityisen kiinnostunut suomalaisesta kansanrunoudesta. Yhdessä Lili Ahosen kanssa hän kirjoitti johdantoteoksen joka käsitteli Kalevalaa ja kansanrunoutta. Yhdessä Marcel Fontijnin kanssa hän kir-

joitti kokoomateoksen *"Levensliederen uit Karelië"*.

Päivi oli Fleur van Groenin, Ernst Kalin, Nettie Janssenin ja minun muodostaman käännösyhmän liikkeellepaneva voima. Alun perin kokoonnuimme aina Amsterdamissa, sittemmin Päivin jäätyä eläkkeelle hänen kotonaan Leidenissä. Vaikka hänen hollanninkielen ääntämyksensä ei ollutkaan virheetöntä, hänellä oli kattava ymmärrys hollantilaisista puheenparsista. Käänsimme yhdessä monien eri kirjailijoiden tarinoita

de lading goed. We zijn ook een tijd bezig geweest met *Vikingit Tulevat* van Mauri Kunnas, tot het moment dat het boek in het Nederlands uitkwam in een leuke vertaling van Lieven Ameel.

Fleur van Groen studeerde Nederlands aan de UvA, met als bijvak Fins.

Nettie Janssen was docente natuurkunde, en leerde Russisch (bij Karel van 't Reve in Leiden) en switchte later naar Fins.

Ernst Kal studeerde geschiedenis in Leiden (bij Bas Schot, de man van Päivi) met als bijvak Fins.

Gerard Rijerse, ik dus, studeerde sociale geografie en planologie in Amsterdam. Ik was gemeenteambtenaar; voor mijn pensionering was ik adjunct griffier bij een gemeente. En nu dus secretaris van onze vereniging.

Lili Ahonen (1950-2016) kwam als studente kunstgeschiedenis naar Amsterdam. Amsterdam paste bij haar karak-

Lili Ahonen

ter: vrijheid, kunst, onconventioneel. Ze schreef haar scriptie over Vincent van Gogh. Na een baantje bij het Fins verkeersbureau kwam werd ze docente Fins aan de Universiteit van Groningen en Amsterdam. Lili was gek op Amsterdam en woonde er. Maar Finland, met name haar zomerhuis met de mooie tuin in Savitaipale, bleef belangrijk voor haar. Ze is ook in Savitaipale begraven.

Lili was een bevlogen docente Fins. Zij schreef leerboeken Fins, onder andere een

kokomateokseen *"Fins Landschap"*. Kokosimme myös Mauri Paasilinnan tarinoita koelmaksi (*"De Heremiet van Roittorug"*). Käänsimme Leena Krohnin kirjan *"Tainaro"*, ja Päivin kuoleman aikaan olimme viimeistelemässä ensimmäistä kokoamastamme Tuomas Kyrön *"Mielensäpahoittaja"*-kokoomateoksesta. Seuraavan osan käänsi Annemarie Raas. Emme olleet ehtineet päättää kokoomateoksen nimeä, mutta mielestämme keksimämme nimi *"Vroeger was alles beter"* (*"Ennen kaikki oli paremmin"*) kuvaa tarinoiden latausta hyvin. Olimme myös alkaneet kääntää Mauri Kunnaksen lastenkirjaa *"Viikingit tulevat"*, kunnes Lieven Ameelin hauska käännetty hollanninkielinen versio kirjasta ilmestyi.

Fleur van Groen opiskeli UvA:ssa hollannin kieltä, ja suomi oli hänen sivuaineensa.

Nettie Janssen oli luonnontieteiden opettaja, ja opiskeli ensin venäjää (Karel van't Revenin johdolla Leidenin

yliopistossa) ja vaihtoi myöhemmin suomen kieleen.

Ernst Kal opiskeli historiaa Leidenin yliopistossa (Päivin aviomiehen, Bas Schotin johdolla), sivuaineenaan suomen kieli.

Gerard Rijerse, eli siis minä, opiskelin maantiedettä ja suunnittelutieteitä Amsterdamissa. Olin kunnan virkamies; ennen eläkkeelle jäämistäni toimin erään kunnan apulaissihteerinä. Ja nyt olen siis yhdistyksemme sihteeri.

Lili Ahonen (1950-2016) tuli alun perin Amsterdamiin opiskelemaan taidehistoriaa. Amsterdamin vapaus, taiteellisuus ja epäsovinnaisuus sopivat hänen luonteelleen. Hänen opinnäytetyönsä käsitteli Vincent van Gogh:ta. Työkenneltäään jonkin aikaa suomalaisessa matkatoimistossa, päätyi hän opettamaan suomen kieltä Groningenin ja Amsterdamin yliopistoihin. Lili rakasti Amsterdamaa ja myös asui

grammaticaoverzicht bij het boek van Olli Nuutinen *Suomea Suomeksi* en de complete cursus *Kuulostaa hyvältä* (2005), dat een lesboek, grammatica en woordenlijst, en teksten en videomateriaal omvat. Lili was een groot stimulator van het vertalen van Finse lite-

atuur. Ze vertaalde gedichten samen met Casper Peek en een roman samen met Anton Havelaar. Zij schreef een overzicht van de Finse literatuur (*Van zanger tot schrijver*), waarin zij ook veel vertalingen van volkssprookjes en volkspoëzie opnam. Daarnaast stelde zij een kleine bundel verhalen samen naar aanleiding van het symposium bij gelegenheid van Kalevaladag 1994.

Marja-Leena Hellings werd in 1949 geboren in Kotka, Finland. In 1955 verhuisde zij met haar moeder naar Rotterdam. Zij was begin van dat jaar met een Nederlandse zeeman getrouwd. In Rotterdam ging Mar-

siellä. Suomi, ja etenkin hänen kesämökinä kauniine puutarhoineen Savitaipaleella olivat hänelle kuitenkin hyvin tärkeitä. Hänet myös haudattiin Savitaipaleelle. Lili oli intohimoinen suomen kielen opettaja. Hän kirjoitti oppikirjoja suomeksi, esimerkiksi kielioppikirjan "Suomea suomeksi", joka on Olli Nuutisen saman nimisen oppikirjan tukikirja. Hän myös laati kokonaisen suomen kielen kurssin, "Kuulostaa hyvältä" (2005), johon kuuluu oppikirja, kielioppikirja, sanasto, sekä teksti- ja videomateriaalia. Lili edisti suomenkielisen kirjallisuuden kääntämistä. Hän käänsi runoja yhdessä Casper Peekin kanssa, ja romaanin Anton Havelaarin kera. Hän kirjoitti myös yleiskatsauksen suomalaisen kirjallisuuteen ("Van zanger tot schrijver"), jota varten hän käänsi paljon kansansatuja ja kansanrunoutta. Lisäksi hän koosti yhteen pienen kokoelman tarinoita vuonna 1994 pidettyä Kalevalanpäivän symposiumia varten.

Marja-Leena Hellings syntyi vuonna 1949 Kotkassa. Vuonna 1955 hän muutti äitinsä kanssa Rotterdamiin. Hänen äitinsä oli alkuvuonna 1955 avioitunut alankomaalai-

Marja-Leena Hellings (foto kuva Marc Brester)

ja-Leena naar de middelbare school. In de periode 1971-1976 was zij lerares Engels aan middelbare scholen in Rotterdam, Amersfoort en Groningen. In 1975 begon zij met haar studie Fins aan de RUG. Zij kreeg er onder andere les van Lili Ahonen. Vanaf 1983 tot 2013 was Marja-Leena docent Finse taalverwerving en vertalen Fins-Nederlands. Daarnaast vertaler Fins-Nederlands van allerlei teksten vanaf 1979, van 1988-2015 voornamelijk van literatuur (zie overzicht). Marja-Leena stimuleerde haar studenten om vertaler te worden, onder andere Annemarie Raas en Sophie Kuiper. Marja-Leena is nu met pensioen.

Maarten Tengbergen emigreerde in 1986 naar Finland. Hij is opgeleid als slavist in Groningen en had al voordat hij naar Finland emigreerde een aantal romans en verhalen uit het Russisch vertaald en gepubliceerd. Voordat Maarten in Finland (Anjalankoski) ging wonen en daar een gezin stichtte, kende hij geen woord Fins. Uit zijn brief: "Aanvankelijk ging ik daar verder met vertalingen en eigen boeken op het gebied van Russische literatuur en Russische taal, maar na een aantal jaren begon ik mij wat ongemakkelijk te voelen tegenover mijn wat stugge maar o zo dierbare Finse gast-

sen merimiehen kanssa. Rotterdamissa Marja-Leena meni keskikouluun. Vuosina 1971-1976 hän toimi englannin kielen opettajana eri ammattikouluissa Rotterdamissa, Amersfoortissa ja Groningenissa. Vuonna 1975 hän ryhtyi opiskelemaan suomen kieltä Groningenin yliopistossa. Lili Ahonen oli yksi hänen opettajistaan. Vuodesta 1983 vuoteen 2013 Marja-Leena opetti suomen kieltä ja suomen kielen kääntämistä. Lisäksi hän käänsi erinäisiä tekstejä suomesta hollanniksi vuodesta 1979 lähtien. Vuosina 1988-2015 hän käänsi lähinnä kirjallisuutta. (ks. yhteenveto) Marja-Leena innosti oppilaitaan ryhtymään kääntäjiksi. Muun muassa Annemarie Raas ja Sophie Kuiper päätyivätkin alalle. Nykyään Marja-Leena on eläkkeellä.

Maarten Tengbergen muutti vuonna 1986 Suomeen. Hän valmistautui alun perin slavistiksi Groningenista ja oli kääntä-

Elina Hirvonen, Naar het licht, 2013
Matti Y Joensuu, De honger naar liefde, 2000 (met Annemarie Raas)
Leena Lander, Het huis met de zwarte vlinders, 1999
Leena Lander, Laat de storm komen, 1994
Leena Lander, De thuiskomst, 2001
Leena Lander, Het bevel, 2005
Leena Lander, Zondagskind, 2015
Sofi Oksanen, Zuivering, 2009
Sofi Oksanen, Als de duiven verdwijnen, 2013
Sofi Oksanen, Een bundel haarspelden, 2014 (met Sophie Kuiper)
Anja Snellman, De tijd op de huid, 2002

nyt ja julkaissut useita venäläisiä romaaneja ja tarinoita ennen Suomeen muuttoaan. Ennen kuin Maarten muutti Suomeen (Anjalankoskelle) ja perusti perheen, hän ei puhunut lainkaan suomea. Kirjeessään hän kertoo näin: "Ensin jatkoin Suomesa kääntämistä ja omien venäjänkielistä kirjallisuutta ja venäjän kieltä koskevien kirjojen kirjoittamista, mutta muutaman vuoden jälkeen minusta alkoi tuntua epä-mukavalta. Ajattelin ettei toimintani ol-

heren: een Hollander die zich aan de oevers van de Kymijoki inzet voor de cultuur van de Oosterburen! Op dat moment meende ik het Fins voldoende onder de knie te hebben en ben ik mij intensief gaan verdiepen in de Finse literatuur. Ik ben toen ook gaan leuren met Finse boeken bij Nederlandse uitgevers, wat een aantal malen met succes is bekroond (*Haas* van Arto Paasilinna, *Aquariumliefde* van Härkönen, een kinderboek van Anni Swan, volkssprookjes). Toch was mijn financiële situatie inmiddels zo penibel geworden (gemiddeld maandinkomen van zo'n 400 gulden per maand)

Maarten Tengbergen

lut reilua ankaria mutta rakkaita isäntiäni kohtaan: olinhan hollantilainen, joka Kymijoen rannalla keskittyi Suomen itänaapureiden kulttuuriin! Sillä hetkellä hallitsin suomea jo tarpeeksi hyvin syventyäkseen suomenkieliseen kirjallisuuteen. Aloit kaupitella käännöksiäni suomenkielisistä kirjoista hollantilaisille kustantajille, ja joskus jopa onnistun tavoitteessani (Paasilinnan "Jäniksen vuosi", Härkösen "Akvaariorakkaus", ja Anni Svanin lastenkirja).

dat ik op een gegeven moment gedwongen was naast mijn freelance werk voor Nederlandse uitgevers en de werkbeurzen van *Suomalaisen Kirjallisuuden Seura* (*Fins letterkundig genootschap*) tijdelijk bij te verdienen als vertaler bij de Europese Unie in Brussel. Finland was zojuist toegetreden als lid en men had dringend behoefte aan professionele vertalers uit het Fins. De bedoeling was dat ik er een paar maanden, hooguit een half jaar, op contractbasis zou werken, maar ik ben er blijven hangen, ben na een examen ambtenaar geworden en uiteindelijk heb ik er van 1996 tot 2015 full time gewerkt – een periode waarin ik nauwelijks tijd heb gehad voor de literatuur. Na mijn pensionering ben ik in België (Vlaanderen) blijven wonen.

De afgelopen jaren probeer ik terug te keren tot de literatuur, maar dat valt niet mee. Wel heb ik een nieuwe druk van mijn standaardwerk over Russische literatuur (*Vijftig hoogtepunten uit de Russi-*

Kaikesta huolimatta rahatilanteeni oli tuossa vaiheessa niin järkyttävän huono (keskimääräinen kuukausiansio oli noin 400 guldenia kuussa), että alankomaalaisille kustantajille sekä Suomalaisen kirjallisuuden seuralle tekemäni freelancetyön ohella olin pakotettu ottamaan vastaan EU-kääntäjän työn Brysselissä. Suomi oli juuri liittynyt EU:n jäseneksi, ja EU:lla oli huutava pula suomen kielistä kääntäjästä ammattikäntäjistä. Tarkoitukseni oli viipyä Brysselissä vain muutaman kuukauden ajan, korkeintaan puoli vuotta, mutta päädyinkin lopulta jäämään sinne. Kävin soveltuvuuskokeissa ja minusta tuli virkamies. Työskentelin vuodesta 1996 vuoteen 2015 täysipäiväisesti Brysselissä – tuona aikana en ehtinyt juurikaan kääntää kirjallisuutta. Eläkkeelle jäätyäni jäin asumaan Belgiaan (Vlaanderen).

Viime vuosina olen koittanut palata kirjallisuuden pariin, mutta se ei ole otta-

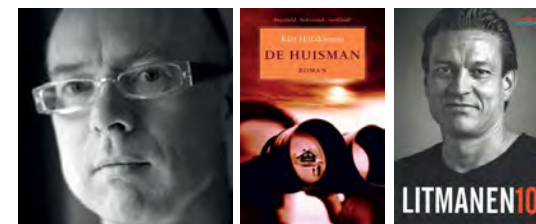
sche literatuur, deel I en II) bezorgd, een paar verhalen uit het Russisch vertaald, met name van een Russische journalist en politieke vluchteling, Maxim Jefimov, en wat artikelen geschreven. Ik zou dolgraag mijn rentree willen maken als vertaler Fins, maar tot nu toe is dat niet gelukt. Ik ben mijn contacten kwijt.

Op dit moment ben ik voornamelijk bezig met het vertalen van Poolse poëzie. Samen met twee collega's zal ik een bloemlezing uitbrengen van het werk van Ryszard Krynicki." Maarten staat in dezelfde traditie als Boutelje en Siegfried van Praag: via het Russisch naar het Fins, hoewel dat totaal verschillende talen zijn.

Anton Havelaar (1958) vertaalde samen met Lili Ahonen *De Huisman* van Kari Hatakainen, dat werd gepubliceerd in 2006. Anton Havelaar won in 2013 een vertaaldwedstrijd die was uitgeschreven door het

nut onnistuakseen. Olen toimittanut uuden version katsauksestani venäläiseen kirjallisuuteen ("Vijftig hoogtepunten uit de Russische literatuur, deel I en II" – "Viisikymmentä venäläisen kirjallisuuden helmeä, osat I ja II"), sekä kääntänyt muutaman venäjänkielisen tarinan, eritoten venäläisen journalistin ja poliittisen pakolaisen, Maxim Jefimovin, tuotantoa. Lisäksi olen kirjoittanut muutamia artikkeleita. Halajan taas kääntämään myös suomenkielistä kirjallisuutta, mutta se ei ole tähän mennessä onnistunut. Olen menettänyt kontaktihenkilöni. Tällä hetkellä käännän paljon puolalaista runoutta. Yhdessä kahden kollegan kanssa kokoan antologiaa Ryszard Krynickin töistä."

Boutlejen ja Siegfried van Praagin tavoin Maarten päätyi kääntämään suomea venäläisen kirjallisuuden kautta, vaikkeivät kielekset sen kummemmin muistuta toisiaan.

Anton Havelaar

Fins Cultureel Instituut voor de Benelux. In 2016 vertaalde hij de autobiografie van de bekendste Finse voetballer Jari Litmanen. In 2008 werd de kinderopera *Siberisch Konijn* van Seppo Pohjola en Sinikka Nopola in een vertaling van zijn hand opgevoerd in diverse theaters. Anton Havelaar is behalve vertaler ook fotograaf.

Het slot van dit artikel over vertalingen na 1990 volgt in Aviisi 2.

Gerard Rijerse

Anton Havelaar (1958) käänsi Lili Ahosen kanssa teoksen "De Huisman" ("Juoksuhaudantie"), joka julkaistiin vuonna 2006. Anton Havelaar voitti vuonna 2013 Suomen Benelux-instituutin käännöskilpailun. Vuonna 2016 hän käänsi Suomen kuuluisimman jalkapalloilija Jari Litmanen omaelämäkerran (jätän lukijoiden päätettäväksi onko se kirjallisuutta). Vuonna 2008 esitettiin Havelaarin kääntämää Seppo Pohjolan ja Sinikka Nopolan lastenoppera "Siberisch Konijn" ("Arabian jänis") monissa eri teattereissa. Anton Havelaar on paitsi kääntäjä, myös valokuvaaja.

Loppuosa tästä kääntäjistä kertovista artikkelistani ilmestyy Aviisissa numero 2.

Gerard Rijerse

Käännös: Sanna-Mari Kuisma

Literaire expedities naar het gedroomde Noorden

Ineens was het ijs op de koude noordhelling bestand tegen mijn gewicht en bevond ik me op een hellende, spekgladde vloer. Bij de volgende stap die ik zette ging ik onderuit. Langzaam gleeed ik naar de afgrond. Ik klauwde woest om mij heen, op zoek naar grip. Met mijn benen probeerde ik door het ijs heen te trappen. De adrenaline gierde, mijn hart bonkte, mijn mond vloekte, terwijl ik meter voor meter in slow motion richting diepte gleeed.

Uit: *Het gedroomde Noorden*

Begin dit jaar verscheen een boek vol literaire reisverhalen over het Noorden, waarvan enkele zich afspelen in Fins Lapland: *Het gedroomde Noorden – een atlas*, geschreven door Adwin de Kluyster

Het gedroomde Noorden is een boek voor iedereen die wel eens naar het Noorden reist. Of van het Noorden droomt. In een eigennuttig mengsel van reisverslag, atlas en tragikomische geschiedschrijving neemt schrijver en historicus Adwin de Kluyster de lezer mee op een enerverende, literaire leunstoelreis langs mythes, legendes, overleveringen, wetenschappelijke ontdekkingen, verdichtelsels, utopieën en hersenschimmen.

In zijn drang om het meest noordelijke punt van Groot-Brittannië te bereiken, kwam De Kluyster op een verlaten klif bijna zelf aan zijn einde. In *Het gedroom-*

Hänen kovasti halutessaan saavuttaa Ison-Britannian pohjoisin piste De Kluyster tuli eräällä etäisellä jyrkän teellä itse melkein oman tiensä päähän. *Unelmoidussa Pohjolassa* hän seuraa sormellaan kahdelta kymmenellä hienosti piirretyllä kartalla löytöretkeilijöiden ja onnenetsijöiden, tiedemiesten ja kuvittelijoiden, ajattelijoiden ja tekijöiden, idealistien ja huijarien lumoavia tarinoita. He kaikki kaipasivat kukin omalla tavallaan päästä pohjoiseen, ja he ovat osaltaan vaikuttaneet siihen miten me vuosisatojen kuluksa olemme alkaneet katsoa maapallomme yläpuolta.

Adwin de Kluyster on kirjailija ja historiantutkija. Hänen esikoisteoksensa *Paluu Valkoisesta Helvetistä* otettiin lehdistössä yksimielisesti ylistäen vastaan. Volkskrant nimitti sitä 'kirjaksi jota pitää helliä' ja 'täydelliseksi tarinaksi', NRC Handelsblad palkitsi *Paluun Valkoisesta Helvetistä* neljällä

de Noorden volgt hij met een vinger over twintig prachtig vormgegeven kaarten de fascinerende verhalen van ontdekkingsreizigers en gelukszoekers, wetenschappers en fantasten, denkers en doeners, van idealisten en van charlatans. Allemaal verlangden zij op geheel eigen wijze naar het Noorden en hebben zij een rol gespeeld in hoe wij in de loop der eeuwen naar de bovenkant van de aarde zijn gaan kijken.

Adwin de Kluyster is schrijver en historicus. Zijn debuut *Terug uit de Witte Hel* werd door de pers unaniem lovend ontvangen. Zo noemde de Volkskrant het 'een boek om te koesteren' en 'een perfect verhaal', NRC Handelsblad beloonde *Terug uit de Witte Hel* met vier ballen. In 2016 werd het debuut bekroond met de prijs voor het beste grensoverschrijdende boek van de Zeeuwse Boekenprijs. De Kluyster was eerder chef van de cultuur-

Adwin de Kluyster

tähdellä. Vuonna 2016 tämä esikoisteos palkittiin parhaana rajoja ylittävänä kirjana Zeeuwse Boekenprijs -palkinnolla. De

Kirjallisia tutkimusmatkoja unelmoitu Pohjolaan

Yht'äkkiä kesti jää painoni kylmällä pohjoisrinteellä ja huomasi olevani kaltevalla tosi liukkaalla pinnalla. Seuraavalla askeleella, jonka otin, liukastuin. Hitaasti liu'uin alas rotkoon. Hapuilin vimmattusti ympärilleni saadakseni jostain kiinni. Ja loillani yritin polkea reikää jään läpi. Tunsin adrenaliinin virtaavan, sydämeni hakisasi, suuni kiroili, liukuessani hitaasti metri metriltä syvyyteen.

Ote: *Unelmoitu Pohjola*

Tämän vuoden alussa ilmestyi kirja täynnä matkakertomuksia Pohjolassa, joista muutamat koskivat Suomen Lappia: *Unelmoitu Pohjola – kartasto*, Adwin de Kluyster'in kirjoittama.

Unelmoitu Pohjola on kirja jokaiselle, joka kerran aikoo matkustaa pohjoiseen. Tai uneksii pohjoisesta. Omapäisellä sekoituksella matkakertomusta, kartastoa ja tragikoomista historiantutkimusta ottaa kirjailija ja historiantutkija Adwin de Kluyster lukijan mukaansa jännittävälle, kirjalliselle nojatuolimatkalta satujen, tarinoiden, perimätietojen, tieteellisten löytöjen, runoelmien, utopioiden ja harhakuvien kanssa.

Willem Mulder

redactie van de Leeuwarder Courant en schreef voor het Algemeen Dagblad talloze buitenlandreportages. Aan de Rijksuniversiteit Groningen specialiseerde hij zich in de cultuurgeschiedenis van poolreizen en heldendom.

Toegift

Speciaal voor *Het gedroomde Noorden* stelde zanger en gitarist Yorick van Norden, met medewerking van Excelsior Recordings, een soundtrack samen vol melancholieke klanken, met bijdragen van 'Northern souls' als Sigur Rós, Nick Drake, Motorpsycho, Vashti Bunyan, Tom Petty en Tim Christensen. Van Norden bracht onlangs *The Jester* uit, een album dat is genomineerd voor een Edison en door OOR werd betiteld als 'de perfecte popplaat, een muzikaal hart-en-ziel meesterwerk'. De muzikale toegift bij het boek is te beluisteren via: www.hetgedroomdenoorden.nl.

en: www.adwindekluyver.nl/#een-toegift

Het gedroomde Noorden – een atlas
10 januari verschenen bij Uitgeverij Spectrum
288 pagina's
ISBN: 978 90 00 35518 1
Prijs: € 19,99
ISBN E-book: 978 90 00 35519 8
Prijs E-book: € 12,99

'Behouden Huys'

Kluyver oli aikaisemmin Leeuwarder Courant -sanomalehden kulttuuritoimituksen päällikkö, ja hän kirjoitti Algemeen Dagblad -sanomalehteen lukuisia ulkomaanreportaaseja. Groningenin yliopistossa hän erikoistui naparetkien ja sankaruuden kulttuurihistoriaan.

Erityisesti *Het Gedroomde Noorden*'ia varten teki laulaja ja kitaristi Yorick van Norden, yhteistyössä Excelsior Recordings'in kanssa, soundtrack'in kokoon täynnä häikeita sointuja, avustajina 'Northern soul-sin' Sigur Rós, Nick Drake, Motorpsycho, Vashti Bunyan, Tom Petty ja Tim Christensen. Van Norden'ilta tuli hiljattain ulos *The Jester*, albumi, joka on valittu Edison-kandidaatiksi ja jonka musiikkilehti OOR on nimittänyt 'täydelliseksi pop-levyksi, musikaaliseksi sydämen ja sielun mestariteokseksi'.

Kirjan musikaalinen lisä on kuunneltavissa www.hetgedroomdenoorden.nl kautta. Tiedot kirjasta ovat hollanninkielisen tekstin lopussa.

Käännös: Pirkko van Bruggen

Twijfel

De kalender zegt dat het winter is, maar de omgeving om ons heen laat wat anders zien. Door de weersverandering lijkt hij steeds later en hoger in het land te komen. Toen we een kavel in Finland kochten, waren we op 250 km ten noorden van Helsinki redelijk sneeuwzeker, tenminste dat dachten we toen. Nu 20 jaar later ligt die grens veel hoger, Lapland is sneeuwzeker, de rest heeft soms sneeuw, soms ook niet. Maar in februari en maart mag je in Finland wel aannemen dat de wereld om je heen wit is.

Of toch niet?

Het laatste scenario lijkt dit jaar bij ons te gebeuren. Op een klein laagje witte smurrie na kijken we naar een grotendeels groene omgeving. Loipes worden ge-

maakt maar zelfs met kunstsneeuw blijkt het te moeilijk en verdwijnen ze snel van de internetkaart.

Beter weer – lees sneeuw – tijdens een skivakantie bepaalt je humeur. Dat kan best eens kloppen als je op skilatten gras tegenkomt in een afdaling. Vloeken mag in dit geval, zelfs spugen met gras en modder.

Na twee weken jo-jo weer vragen we ons af of de omslag, die elke metroloog heeft verkondigd, al is gekomen. Zou het sneeuwloze tijdperk op onze plek dan toch gekomen zijn? Het begint er wel op te lijken. Waar zijn die tijden dat je je moest uitgraven uit de witte massa? Ik lijk wel gestoord, heb ik heimwee naar sneeuwruimen? Is het al zo lang geleden

Pohdintoja

Kalenterin mukaan on talvi, mutta ympäristömme sanoo aivan muuta. Ilmastonmuutoksen johdosta talvi näyttää tulevan yhä myöhemmin ja yhä pohjoisemmaksi. Kun ostimme tämän 250 km Helsingistä pohjoiseen sijaitsevan tontin, oli lumen tulo näille seuduille suhteellisen varma, niin ainakin silloin luulimme. Nyt, 20 vuotta myöhemmin, on lumiraja paljon korkeammalla, Lapissa lumentulo on varmaa, muussa osassa maata on joskus lunta, mutta usein myös ei ole. Mutta helmi- ja maaliskuussa pitäisi nyt kuitenkin olla varma siitä, että maailma ympärilläsi on valkoinen.

Vai eikö kuitenkaan?

Tämä viimeksimainittu skenaario näyttää toteutuvan tänä vuonna. Ohutta valkoista

lumisohjoa lukuunottamatta näköalamme on enimmäkseen vihreää värltään. Latuja on valmistettu, mutta jopa tykkilumella on vaikeuksia ja niin ladut häviävät nopeasti nettikartalta.

Parempi sää -lue lumi- hiihtoloman aikana vaikuttaa mielialaasi. Pitää varmasti paikkansa, kun lasketellessasi tökkäät suksillasi ruohon. Tässä tapauksessa voimasanojen käyttö, jopa ruohon ja mudan sylkeminen on sallittua.

Kaksi viikkoa kestäneen jojo-ilman jälkeen ihmettelemme onko kaikkien meteorologien ennustama ilmastonvaihdos jo nyt alkanut. Onkohan lumeton aikakausi alkanut täällä meidän mökillämmekin. Siltä näyttää. Minne ne ajat ovat jääneet

että meidän täytyi kaivaa tiemme lumikienoston läpi? Onko päässäni jotakin vialla, kaipaanko lumitöitä? Onko siitä jo niin kauan kun mutisten kaivoin tuntikausia autoa lumen alta, että pääsisimme tekemään päivän ruokaostokset? Ja entä ne kottikärrylliset puuta, mitä tarvittiin mökin lämmitykseen?

Kaipaanko sitä tosiaan?

No tottakai. Kaipaan niitä lumimassoja mistä minun jo aikoja sitten Alankomaisakin piti ottaa hyvästit. Kaipaan kylmää, raikasta, valkoista luontoa. Tulemme siihen tulokseen, että ilmastonmuutos on jo alkanut.

Kunnes heräämme yhtenä aamuna: ulkona on poikkeuksellisen valoisaa. Katsomme ikkunasta ja vihdoinkin, talvi on tullut! Ulkoilman lämpötila on laskenut plus yhdestätoista miinus yhteentoista. Melkein hypimme riemusta, vielä on toivoa. Vähät

välitämme siitä, että meidän pitää polttaa paljon puuta että mökki pysyisi lämpimänä, teemme sen ilomielin.

Vetisen ilman jälkeen ovat luonnon vihreät maat häipyneet. Maisema ympärillämme on täysin muuttunut. Sama luonto on uudelleen luotu, valkoinen, raikas ja sadehtivä, tuoreista aineksista tehty.

Menemme ulos ja vastasatanut lumi narissee kenkiemme alla. Nämä hetket ovat unohtumattomia, kauneus ympärillämme, valkoiset, huurtuneet puunoksat kuvastuvat kirkkaansinistä taivasta vasten. Tämä kuva on mahdollista vain Pohjoismaissa missä luonto voi näin uudistua. Hihtokartalle ilmestyvät ensimmäiset ladut. Nyt nousee vain kysymys: kuinka kauan vielä?

Willem Mulder

Käännös: Irja Lammers

dat ik mopperend uren bezig was de auto uit te graven om boodschappen te kunnen doen? Kruiwagens met hout sleuren om de hut warm te houden?

Mis ik dat echt?

Ja, verdorie. Ik mis mijn sneeuwmassa, waarvan ik eerder in Nederland ook al afscheid heb moeten nemen. Ik heb heimwee naar de koude frisse witte natuur. We komen tot de conclusie dat de klimaatverandering een feit is.

Tot we op een dag wakker worden: het is opmerkelijk licht buiten.

We kijken uit het raam, ja eindelijk, de winter is gearriveerd. De temperatuur is gedaald van plus 11 naar min 11. We staan bijna te juichen, er is nog hoop. Dat we weer flink moeten stoken om de boel warm te houden nemen voor lief, graag zelfs.

Na het zoetsappige en natte weer zijn de groene sporen uit de natuur verdwenen. De omgeving om ons heen is compleet veranderd. Dezelfde natuur is opnieuw gemaakt, wit, fris en sprankelend, gemaakt met verse ingrediënten.

Knisperend in net gevallen sneeuw lopen we naar buiten. Het zijn onvergetelijke momenten, de pracht om ons heen, wit bevroren takken tekenen af tegen een heldere blauwe hemel. Het is een beeld dat lijkt voorbehouden aan de Noordse landen waar de natuur zichzelf kan vernieuwen. Op de ski-kaart verschijnen de eerste loipes.

De vraag is: hoelang nog?

Willem Mulder

Een Finse kerstmaand

Rune en Margot Frants Zondag 9 december organiseerde de Finse Zeemanskerk weer de jaarlijks terugkerende samenhang bijeenkomst 'de mooiste kerstliederen'. De plaatsvervangende dominee, Tapio Leinonen, samen met de organist, Paula Alarinta, bezorgde ons een onvergetelijk kerstgevoel. Met zijn gitaarspel en fantastische stem, trok hij ons mee in zijn enthousiasme. Wij gingen helemaal los. Wij zongen oude bekende liederen van Sibelius en Topelius, maar ook meer hedendaagse kerstliederen. Leuk was te zien en horen dat ook kinderen en jeugd meededen. Als afsluiting zongen Tapio en Paula een mooi duet! Ze zouden ver komen in een talentenshow! Na afloop hebben wij een overheerlijke rendier vleeschotel (poronkärstys)

met huisgemaakte aardappelpuree en rode bosbessenjam genuttigd, begeleid door een biertje met of zonder alcohol.

Enkele dagen later, op zaterdag 15, waren wij er weer. Nu voor het Kerstdiner. In de kerkzaal waren er tafels gedekt voor ca 50 gasten. Het buffet was strelend voor zowel tong als oog. Wij waanden ons even in Finland. Zalm en haring in verschillende smaken, salades, ovengerechten van wortel, koolraap, zoete aardappelen en rode bieten. En de ham! Als toetje een aparte pap. Tenslotte koffie met kerststerren. Veel dank aan de keukenbrigade onder leiding van Hanna Buttigieg. Tevreden weer huiswaarts – nu zonder parkeerboete!

60

Suomalainen joulukuu

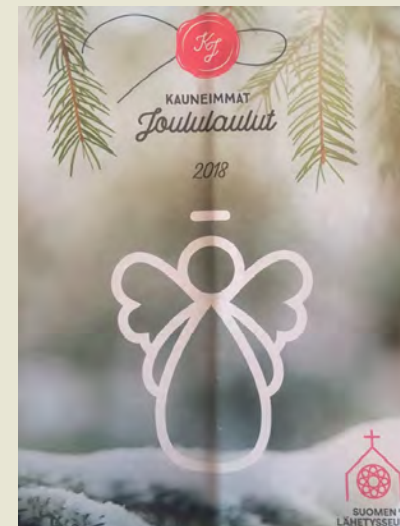
Sunnuntaina 9. joulukuuta Suomen Merimieskirkko järjesti vuosittaisen kauneimmat joululaulut-tilaisuuden. Äitiysloman sijainen, Tapio Leinonen, loi yhdessä pianisti Paula Alarinnan kanssa unohtumattoman joulutunnelman. Tapio sai meidät innostumaan mahtavan lauluäänensä ja kitaransoittonsa kautta mukaansa. Lauloimme mukana täysin rinnoin vanhoja Sibeliuksen ja Topeliuksen klassikoita, mutta myös uudempia lauluja. Oli mukava huomata miten nuorempikin väki ja lapset olivat asiassa hyvin mukana. Lopuksi Tapio ja Paula lauloivat vielä kauniisti yhdessä. He saattaisivat menestyä kykyjenetsintäkilpailuissa. Tilaisuuden lopuksi saimme nauttia poronkärstystä ja kotona tehtyä peruna-

muusia puolukkahillon kera. Palan painikkeeksi tarjolla oli olutta ja kotikaljaa.

Muutamia päiviä myöhemmin, lauantaina 15. joulukuuta olimme jälleen koolla samalla paikalla. Tällä kertaa jouluaterian merkeissä. Kirkkosaliin oli katettu pöytä n. 50 hengelle. Seisovan pöydän antimet näyttivät silmiä hivelevän herkullisilta. Aivan kuin suomalaisessa joulupöydässä lohineen, silleineen, porkkana-, lanttua ja perunalaatikkoineen sekä punajuurineen. Ja tietenkin siellä oli kinkku! Ja jälkiruokana puuroa, joulupipareita ja kahvia. Suurkiitokset keittiövälle, joka oli valmistanut aterian Hanna Buttigiegin johdolla. Läksimme kotimatalle tyytyväisin mielin – ja kerrankin ilman pysäköintisakkoa!

Sunnuntaina iltapäivällä suomalainen Taika-naiskuoro piti konsertin täpötä-

dessä Houtrust-kirkossa Haagissa. Hieno kokemus! Saimme kuulla tunnettuja ja tuntemattomia joululauluja. Sokerina pohjalla kuoron perustaja ja johtaja Kar-

61

Zondagmiddag organiseerde het Finse vrouwenkoor Taika een kerstconcert in de Houtrustkerk, Den Haag. De kerk was propvol. Wat een belevenis! Wij hebben genoten van bekende en minder beken-

la-Maria Toiviainen esitti meille sykähdyttävällä tavalla "Oi jouluyö"-laulun. Joulutunnelmaa lisäsi glögitarjoilu.

de kerstliederen. Als toegift heeft de oprichter en dirigent, Karla-Maria Toiviainen, ons kippenvol bezorgd met haar uitvoering van *Oi Jouluyö* (O Holy Night). Met een glas 'glögi' was het kerstgevoel volledig.

Oproep! Wij verzoeken u allen vriendelijk, toch dringend, om dit soort evenementen in onze Zeemanskerk vaker te bezoeken. Het Finse Huis is een ontmoetingsplaats voor ons allen. Het voortbestaan is mede van onszelf afhankelijk (de Zweedse kerk gaat binnenkort sluiten!). De kerk zelf zou ook wat meer reclame kunnen maken – jammer van de Finse bescheidenheid.

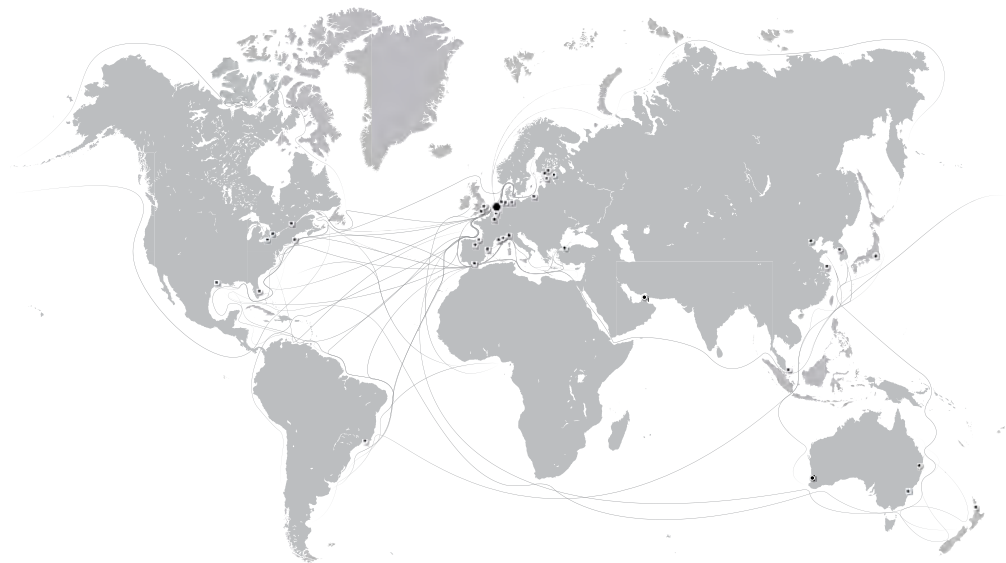
Rune en Margot Frants

Huomio! Kehottaisimme teitä ystävällisesti, mutta ehkä hieman hoputtavasti osallistumaan Merimieskirkon tapahtumiin. Suomi Talohan on yhteinen tapaamispaikkamme. Sen olemassaolohan on myös meistä riippuvaista (Ruotsin Merimieskirkko aiotaan lakkauttaa!). Näin hienon Suomi Talon markkinointiin kannattaisi muutenkin satsata. Se on paikka, josta saamme olla ylpeitä!

Rune en Margot Frants
Käännös: Minna Rätty

SPLIETHOFF GROUP

WORLDWIDE OCEAN TRANSPORT

www.spliethoffgroup.com

